

Indiener: college van burgemeester en wethouders

Datum: 12 mei 2015

Portefeuillehouder(s): wethouder De Weger

Portefeuille(s): Milieu en Duurzaamheid

Contactpersoon: F. Kers

Tel.nr.: 8429

E-mailadres: kers.f@woerden.nl

Onderwerp: Duurzaamheid gemeente Woerden

De raad besluit:

1. Kennisnemen van het Actieprogramma Duurzaamheid 2015-2016
2. Instemmen met de aanpak zoals beschreven in de notitie "Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden in 2030"
3. Besluiten de inzet van de duurzaamheidslening te continueren
4. Kennis nemen van de inhoud van de RIB over de inzet van het duurzaamheidsbudget 2014 en 2015

Inleiding:

Actieprogramma Duurzaamheid 2015-2016

Het Actieprogramma Duurzaamheid 2015-2016 geeft weer wat de gemeente al doet op het gebied van duurzaamheid en waar de komende jaren op wordt ingezet. In dit programma is in kaart gebracht welke ontwikkelingen op de gemeente afkomen en hoe de gemeente hier binnen het beschikbare budget en personele capaciteit op in speelt. De ambities van de gemeente Woerden op het gebied van duurzaamheid zijn benoemd en vertaald naar zeven thema's. Deze thema's zijn verder uitgewerkt in concrete projecten en activiteiten voor 2015-2016. Eén van deze projecten is het project "Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden in 2030".

Project "Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden in 2030"

De gemeenteraad van Woerden heeft op 30 oktober 2014 de motie 'duurzaam met een doel' aangenomen waarin een stevige ambitie is verwoord om in 2030 een klimaatneutrale gemeente te zijn. In de notitie "Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden in 2030" is uitgewerkt waar Woerden nu staat (document 15.009099). Aan de hand van de drie speerpunten "duurzame buurten, duurzame bedrijven en de eigen duurzame organisatie" is uitgewerkt wat de aanpak is voor de komende tijd. Deze notitie richt zich in eerste instantie op hoe de gemeente het gaat organiseren. Samen met de bewoners, het bedrijfsleven en andere organisaties worden vervolgens concrete plannen ontwikkeld. Dit zal een proces zijn dat de komende jaren in beslag neemt. Het streven naar een klimaatneutrale gemeente in 2030 is een ambitie met een grote impact. Waar mogelijk worden de projecten die de gemeente nu al uitvoert ook gezien in het licht van een klimaatneutraal Woerden in 2030. De concretisering van het project "Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden 2030" wordt in de volgende editie van het actieprogramma duurzaamheid 2016-2017 verwerkt.

Evaluatie duurzaamheidslening

In 2012 heeft de gemeente Woerden een speciaal fonds ingesteld voor de duurzaamheidsleningen met als doel duurzame energiebesparende maatregelen aan bestaande woningen te stimuleren.

Jaarlijks is hiervoor € 100.000,- beschikbaar. Aanvankelijk kwam de duurzaamheidslening stroef op gang en werden er de eerste twee jaren niet meer dan vier leningen per jaar aangevraagd.

In 2013 is deze lening ook beschikbaar gekomen voor verenigingen en stichtingen (stimuleringslening). Het aanvraagproces is sterk vereenvoudigd en de lening is meer onder de aandacht gebracht van inwoners, verenigingen en stichtingen en leveranciers. Dit heeft resultaat gehad: in 2014 zijn 16 duurzaamheidsleningen aangevraagd, waarvan er 14 ook daadwerkelijk zijn verleend met een totaalbedrag van € 93.000,-. Hiervan zijn acht leningen aangevraagd voor de plaatsing van zonnepanelen en zes leningen voor de isolatie van een woning. Het gemiddelde leenbedrag bedraagt € 6.500,-. Vanuit een tweetal sportverenigingen is interesse getoond voor deze lening, maar dit heeft nog niet geleid tot een aanvraag. De stand per 4 mei 2015 laat zien dat er dit jaar al zes aanvragen zijn ingediend. Uit deze ervaringen blijkt dat er behoefte is aan de duurzaamheidslening en daarom wordt voorgesteld deze lening beschikbaar te blijven stellen.

De bevoegdheid van de raad komt voort uit de volgende wet- en/of regelgeving:

Het uitvoering geven aan de duurzaamheidsambitie is een bevoegdheid van het college. In de motie 'duurzaam met een doel' is gevraagd deze stukken voor te leggen aan de raad. Het Actieprogramma Duurzaamheid 2015-2016 en de RIB over de inzet van het duurzaamheidsbudget 2014 en 2015 wordt ter kennisname voorgelegd aan de raad. Over de in de notitie "Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden" beschreven aanpak en de evaluatie van de duurzaamheidslening wordt instemming van de raad gevraagd.

Beoogd effect:

De inspanningen op het gebied van duurzaamheid moeten leiden tot een klimaatneutrale gemeente in 2030. Naast de aandacht voor klimaat en energie (Planet), moet ook aandacht zijn voor sociale aspecten (People) en economische aspecten (Profit).

Argumenten:

2.1 Er wordt uitvoering gegeven aan de motie "duurzaam met een doel"

De gemeenteraad van Woerden heeft op 30 oktober 2014 de motie 'duurzaam met een doel' aangenomen waarin een stevige ambitie is verwoord om in 2030 een klimaatneutrale gemeente te zijn. De stukken die door dit voorstel aan de raad worden voorgelegd dragen bij aan het behalen van dit doel.

Kanttekeningen:

2.1 De in de notitie "Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden in 2030" genoemde kosten hebben alleen betrekking op de aansturing van het project

De kosten voor de aansturing van het project komen uit het duurzaamheidsbudget, het uitvoeringsprogramma van de ODRU en reguliere gemeentelijke capaciteit. De investeringen in concrete maatregelen zowel vanuit de gemeente als van andere partijen, zoals de Woerdense inwoners en bedrijven, zijn hier uitdrukkelijk niet in mee genomen. De financiering van deze maatregelen moet plaatsvinden in concrete projecten.

2.2 De ambitie om in 2030 klimaatneutraal te zijn is een stevige ambitie

Het is goed een tijdlijn aan een ambitie te koppelen. Er zijn verschillende gemeenten die de ambitie hebben uitgesproken om in 2050 klimaatneutraal te zijn en aanzienlijke budgetten inzetten om hun ambitie waar te maken. Binnen de beschikbare capaciteit voor dit project (0,8 fte) kan in Woerden een start worden gemaakt met een projectmatige aanpak. Begin 2016 is inzichtelijk welke maatregelen op basis van de beschikbare capaciteit en middelen kunnen worden uitgevoerd en wat dit bijdraagt aan het verkleinen van de CO₂-footprint van Woerden. Monitoring moet laten zien of klimaatneutraal in 2030 een haalbaar doel is. De gemeente Woerden kan op basis van deze uitkomsten bepalen of deze ambitie haalbaar is of dat dit doel moet worden bijgesteld.

2.3 De focus ligt met name op klimaat en energie

Bij de uitvoering van de ambitie om in 2030 klimaatneutraal te zijn ligt de nadruk met name op de ecologische aspecten (Planet), met een focus op klimaat en energie. Duurzaamheid is echter een breder begrip. Naast de aandacht voor klimaat en energie moet in dit project ook aandacht zijn voor sociale aspecten (People) en economische aspecten (Profit).

Financiën:

De kosten om het project "Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden in 2030" van de grond te krijgen komen uit het duurzaamheidsbudget:

Budget 2014 € 15.000 voor opstellen van de CO2-footprint

Budget 2015 € 47.500 voor schrijven notitie en aansturing project in 2^e helft 2015

Budget 2016 € 62.000 voor aansturing project in 2016

Daarnaast gaat het voor dit project om de inzet vanuit het uitvoeringsprogramma van ODRU en reguliere gemeentelijke capaciteit.

Uitvoering:

Na de besluitvorming door de raad wordt de notitie "Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden in 2030" verder uitgewerkt in een projectplan. De uitvoering van dit projectplan vindt plaats in de tweede helft van 2015 en in 2016. Voor 2017 wordt verder gezien hoe hier een vervolg aan wordt gegeven.

Communicatie:

Er wordt een persbericht over de stand van zaken rond duurzaamheid uitgebracht.

Samenhang met eerdere besluitvorming:

Begroting 2015 gemeente Woerden; motie "Duurzaamheid met een doel" (14R.00381)

Bijlagen:

Actieprogramma Duurzaamheid 2015-2016 (15.009098)

Notitie "Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden in 2030" (15.009099)

RIB over de inzet van het duurzaamheidsbudget in 2014 en 2015 (15R.00297)

Raadsbesluit (15R.00314)

De indiener: college van burgemeester en wethouders

De secretarissen

De burgemeester

drs. M.H.J. van Kruijsbergen

V.J.H. Molkenboer

Actieprogramma Duurzaamheid

Gemeente Woerden

2015-2016 (versie 16-04-2015)

INHOUDSOPGAVE

Pagina

Inleiding

1. Definitie Duurzaamheid en Klimaatneutraal

2. Waar staat Woerden nu?

3. Ambities gemeente Woerden

4. Slanke overheid, sterke samenleving

5. Duurzaamheid mogelijk maken

6. Focus/thema's:

- 6.1 Klimaatneutrale gemeente Woerden**
- 6.2 Klimaatneutrale gemeentelijke organisatie**
- 6.3 Duurzame gebiedsontwikkeling**
- 6.4 Duurzame gebouwen en leefomgeving**
- 6.5 Duurzame gebruikers**
- 6.6 Duurzame mobiliteit**
- 6.7 Leefbaarheid**

Bijlage 1: Stand van zaken rond stimuleringsregelingen

(wijzigingen/aanvullingen voor dit actieprogramma duurzaamheid graag mailen naar: kers.f@woerden)

Inleiding

Er is behoefte aan een actieprogramma dat richting geeft aan waar de gemeente qua duurzaamheid de komende jaren op inzet. Door dit Actieprogramma Duurzaamheid wordt in kaart gebracht welke ontwikkelingen er op de gemeente afkomen en hoe de gemeente hier, binnen het beschikbare budget en personele capaciteit, integraal op in speelt. In dit actieprogramma zijn de ambities van de gemeente Woerden op het gebied van duurzaamheid benoemd en vervolgens vertaald naar zeven thema's. Deze thema's zijn daarna verder uitgewerkt in concrete projecten en activiteiten voor 2015-2016. De ontwikkelingen rond duurzaamheid gaan snel en het is van belang om hier als gemeente in mee te bewegen en waar nodig snel op deze ontwikkelingen in te kunnen spelen. Daarom wordt dit actieprogramma jaarlijks bijgewerkt. Op deze manier wordt het een "levend" document dat bijdraagt aan de integrale afstemming binnen de ambtelijke organisatie en de afstemming met het college en de gemeenteraad.

"De duurzame samenleving -het vinden van een balans tussen mens en natuur- is geen statisch eindpunt waar we volgens een vastomlijnd pad naar toe kunnen werken".

In dit document wordt eerst ingegaan op algemene uitgangspunten zoals de afbakening van de betekenis van het de begrippen duurzaamheid en klimaatneutraal. Vervolgens wordt de huidige klimaatsituatie van Woerden beschreven, het doel van dit actieprogramma en hoe de gemeente bijdraagt aan duurzaam handelen. Er wordt uiteengezet hoe uitvoering wordt gegeven aan de motie van de raad "duurzaamheid met een doel". Daarna is een verdere uitwerking gemaakt aan de hand van de thema's: "Klimaatneutrale gemeente Woerden", "Klimaatneutrale gemeentelijke organisatie", "Gebiedsontwikkeling", "Duurzame gebouwen en leefomgeving", "Duurzame gebruikers", "Duurzame mobiliteit" en "Leefbaarheid". Vervolgens is na een korte beschrijving per thema in tabelvorm een overzicht van de projecten en activiteiten opgenomen. In de bijlage is een overzicht gegeven van de stimuleringsregelingen.

1. Definitie Duurzaamheid en Klimaatneutraal

Duurzaamheid

Dat de gemeente iets moet doen op het gebied van duurzaamheid staat niet ter discussie. Zo raken fossiele brandstoffen en grondstoffen op, het milieu raakt uitgeput, de kosten van levensonderhoud stijgen etc.. Duurzaamheid is een mondiaal vraagstuk dat vraagt om actie op lokaal niveau. Duurzaamheid is een gelijke focus op sociale aspecten (People), ecologische aspecten (Planet) en economische aspecten (Profit of prosperity). Vooral van belang is het einddoel van gelijkheid in deze drie P's in beeld te houden. Economische en sociale aspecten zijn vaak al ingebed in gemeentelijk beleid, ecologisch minder. Dit actieprogramma richt zich met name op de ecologische pijler met een focus op klimaat en energie, echter zonder de gelijkheid uit het oog te verliezen. Immers maatregelen die economisch niet haalbaar zijn, hebben hierbij geen kans van slagen.

Klimaatneutraal

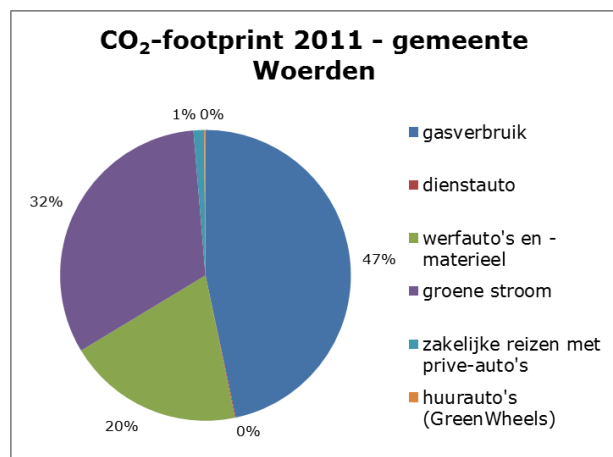
Met het aannemen van de motie "Woerden Klimaatneutraal in 2030" heeft de raad een ambitieus doel gesteld. Deze motie en de uitwerking hiervan heeft een nauwe relatie met het actieprogramma duurzaamheid. De term klimaatneutraal kan op diverse wijze worden gedefinieerd. Qua definitie is het daarom goed om ook hier aan te geven wat de gemeente Woerden verstaat onder klimaatneutraal: "Een klimaatneutrale gemeente houdt in dat alle activiteiten en processen op het gemeentelijk grondgebied geen bijdrage meer leveren aan klimaatverandering in de vorm van CO₂-uitstoot".

Voor de gebouwde omgeving wordt materiaal gebonden CO2-emissie buiten beschouwing gelaten. Dit geldt ook de uitstoot door vervoer op snelwegen en de effecten van methaan en lachgas.

2. Waar staat Woerden nu?

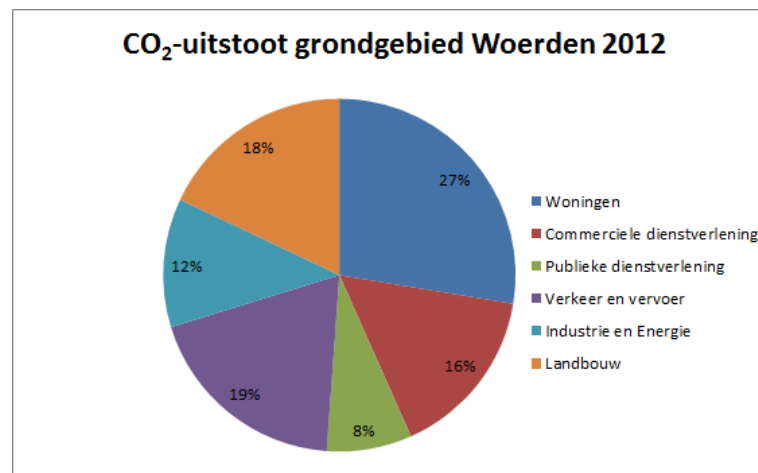
CO2 footprint

Zowel voor de gemeente Woerden als geheel (inclusief inwoners en bedrijven) als voor de gemeentelijke organisatie zijn gegevens beschikbaar over de CO2-uitstoot. Over 2011 zijn wat betreft de gemeentelijke organisatie momenteel de meest recente en complete cijfers bekend. Voor Woerden als grondgebied is dat 2012. In onderstaande diagrammen is voor beide een CO2 footprint te zien. Deze footprint geeft de hoeveelheid CO2 uitstoot van de gemeentelijke organisatie dan wel alle inwoners en bedrijven in Woerden weer. Dit is met name energie gerelateerd, bijvoorbeeld van het elektriciteitsverbruik van de gemeente of het autogebruik van inwoners.

CO2 uitstoot gemeentelijke organisatie 2011

De gemeentelijke organisatie Woerden was in 2011 verantwoordelijk voor een CO2-uitstoot van 1.205,5 ton (na compensatie). De verdeling op onderdelen is in bovenstaande cirkeldiagram zichtbaar.

CO2 uitstoot gemeente Woerden 2012

(Bron: www.klimaatmonitor.databank.nl)

De gemeente Woerden (gemeente-breed) had in 2012 een CO2-uitstoot van 313.395 ton. In bovenstaande cirkeldiagram is de verdeling van de verschillende sectoren terug te zien.

3. Ambities gemeente Woerden

Om de leefbaarheid binnen de gemeente Woerden in de toekomst te kunnen blijven garanderen, wordt sterk ingezet op duurzame toepassingen en oplossingen. Er wordt een integrale aanpak gevolgd waarin de 3 P's (People, Planet, Profit) tot uiting komen.

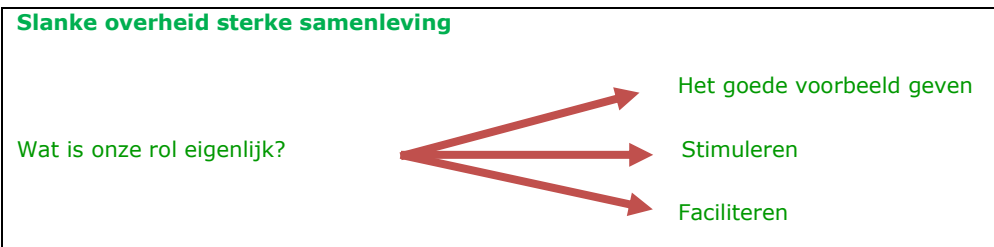
Op basis van de invloedsfeer van de gemeente en de afbakening van het begrip duurzaamheid zijn zes thema's geformuleerd: "Klimaatneutrale gemeente", "Gebiedsontwikkeling", "Duurzame gebouwen en leefomgeving", "Duurzame gebruikers", "Duurzame mobiliteit", en "Leefbaarheid". Het streven is erop gericht door inzet van deze thema's de ecologische footprint jaarlijks stap voor stap te verkleinen. Hierbij gaat het enerzijds om de inzet vanuit de gemeentelijke organisatie en anderzijds om de inzet van de gemeente als geheel (inwoners en bedrijven).

Doel van de gemeente Woerden is klimaatneutraal te zijn in 2030. Om dit doel te bereiken wordt met name ingezet op:

- Verbetering van duurzaamheid in ruimtelijke plannen, met name op gebied van (fossiele) energieconsumptie
- Verbeteren duurzaamheid (reduceren energieverbruik) in de bestaande bouw
- Stimuleren van duurzame energie en vervoer
- Voorbeeldfunctie realiseren: duurzaamheid van de eigen organisatie verbeteren

4. Slanke overheid, sterke samenleving

De rol van de gemeente over duurzaamheid is op hoofdlijnen faciliterend en stimulerend. Vanuit haar voorbeeldrol inspireert de gemeente inwoners en het bedrijfsleven tot duurzaam gedrag en het uitvoeren van duurzame maatregelen. Aan het uitvoeren van duurzame maatregelen kan ook een wettelijke verplichting ten grondslag liggen, zoals voor het project "energiebesparing kantoorgebouwen" (zie het thema duurzame gebouwen). De gemeente is vanuit de rol als actor in het proces betrokken of heeft stimulerende rol, verbindt partijen, behartigt lokale belangen en zet zich actief in om een blijvende duurzame werking van het resultaat voor elkaar te krijgen. Deze visie brengt met zich mee dat ook de samenleving een duidelijke rol heeft. Duurzame (in de zin van blijvende) oplossingen en aanpakken tot stand brengen vraagt om een duidelijke rol van inwoners en ondernemers. Duurzaamheid levert op verschillende vlakken voordeel op. Verwacht wordt dat zowel inwoners als ondernemers haar kansen op het gebied van duurzaamheid pakt. Een voorbeeld: een energiezuinig huis levert naast een lagere energierekening ook extra comfort op, kortom wezenlijke voordelen voor de gebruiker. De gemeente laat zien wat de mogelijkheden zijn, maar de eigenaar-bewoner moet zelf de keuze maken om energiebesparende maatregelen te nemen.

5. Duurzaamheid mogelijk maken

In de rol van 'Het goede voorbeeld geven' is het van belang duurzaamheid vanaf het begin mee te nemen in de planvorming. Op deze manier ontstaan kansen. Dit neemt met zich mee dat binnen bestaande budgetten en (nieuwe) projecten duurzaamheid zoveel als mogelijk een plek moet krijgen, dus ook de financiering daarvan. Total Cost of Ownership (TCO) is een begrip dat hierbij belangrijk is (zie het kader hiernaast). Zeker in de rol van stimuleren en faciliteren kan het nodig zijn dat een project of thema een extra zetje nodig heeft. Hierbij blijft het uitgangspunt: slanke overheid, sterke samenleving.

Een voorbeeld: via de duurzaamheidslening van de gemeente goedkoper geld lenen voor duurzame aanpassingen aan woonhuis of gebouw. De gemeente zet in op bewustwording door de warmtescan beschikbaar te stellen. Daarnaast is er een provinciale zonnekaart waaruit blijkt wat de mogelijkheden zijn op het gebied van plaatsen van zonnepanelen. Soms is het ook gewoon een kwestie van de juiste keuze maken op het juiste moment. Bij de ontwikkeling van een woongebied naast een bedrijventerrein kan wellicht gebruik gemaakt worden van de restwarmte van de bedrijven. Of kunnen de daken van de bedrijven ruimte bieden aan zonnepanelen ten behoeve van de woonwijk. Dit laatste heeft de gemeente mede mogelijk gemaakt. Op het Batensteinbad zijn in het kader van de postcode-roosregeling zonnepanelen geplaatst door de lokale energiecorporatie "Solar Green Point Batensteinbad Woerden".

Door in een vroeg stadium de kansen voor duurzaamheid in kaart te brengen zijn duurzame oplossingen mogelijk die anders financieel niet haalbaar zouden zijn. Naast duurzaamheid in plannen en projecten is ook het bewustwordingsproces onder de ambtenaren een belangrijk aandachtsveld.

Total Cost of Ownership (TCO) in de praktijk: Natuurvriendelijke oevers in Woerden

In 2013 legt de gemeente Woerden in samenwerking met Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden natuurvriendelijke oevers (NVO) aan in de wijken Molenvliet, Bomenkwartier en Middelland.

Een NVO is een geleidelijke overgang van de sloot naar het maaiveld. Hierdoor ontstaat in de sloten ruimte voor extra waterberging die nodig is tijdens hevige regenbuien. Het water blijft daardoor niet meer of minder lang op straat staan. Bovendien is een NVO goed voor de ecologie. Het is een uitstekend leefgebied voor veel (water)planten, amfibieën, vissen, watervogels en insecten. De sloten worden schoner doordat o.a. riet het water zuivert.

Daarnaast zijn de kosten en CO2 uitstoot voor de aanleg en het onderhoud van een NVO lager dan van beschoeiing. Natuurvriendelijke oevers geven de omgeving een natuurlijke uitstraling wat ten goede komt aan de gezondheid van mensen.

6.1 Klimaatneutrale gemeente Woerden

De gemeenteraad van Woerden heeft op 30 oktober 2014 de motie 'duurzaam met een doel' aangenomen waarin een stevige ambitie is verwoord om in 2030 een klimaatneutrale gemeente te zijn. In de eerste helft 2015 wordt een notitie opgesteld waarin op drie speerpunten "duurzame buurten, duurzame bedrijven en de eigen duurzame organisatie" duidelijk wordt wat de aanpak is voor de komende tijd. Deze notitie richt zich in eerste instantie op hoe de gemeente het gaat organiseren. Samen met de bewoners, het bedrijfsleven en andere organisaties worden vervolgens concrete plannen ontwikkeld. Dit zal een doorlopend proces zijn voor de komende jaren. Het streven naar een klimaatneutrale gemeente in 2030 is een ambitie met een grote impact. Waar nu al mogelijk worden de projecten die de gemeente nu al doet bezien in het licht van een klimaatneutraal Woerden in 2030. De verdere concretisering van het projectplan Klimaatneutraal Woerden wordt in de volgende editie van het actieprogramma duurzaamheid 2016-2017 verwerkt.

PROJECT EN DOELSTELLING:	MAATREGELEN:	VERANTWOORDELIJK	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET		CHECK/ACT
Wat willen we bereiken	wat doen we om dit te realiseren	teammanager + projectleider			<i>Stand van zaken</i>
KLIMAATNEUTRALE GEMEENTE <i>Doelstelling:</i> Gemeente Woerden is in 2030 klimaatneutraal	- Vaststelling actieprogramma 2015-2016 - Opstellen projectplan - Samen met maatschappij bezien welke maatregelen genomen kunnen worden - Vervolgens daadwerkelijke uitvoering - Verdere concretisering in actieprogramma 2016-2017	Jan Zwaneveld/Remco Spoelstra/Fija Kers	€ 51.500 uit budget 2015: interne aanjager, coördinatie, communicatie € 68.000 uit budget 2016: interne aanjager, coördinatie, communicatie		<i>Stand van zaken-Check/act:</i> Actieprogramma Duurzaamheid en notitie "Samen op weg naar een klimaatneutrale gemeente in 2030" worden in april 2015 aangeboden aan college en raad. De kosten voor de aansturing van het project komen deels uit het duurzaamheidsbudget, deels uit het uitvoeringsprogramma van ODRU en deels uit reguliere gemeentelijke capaciteit.
SAMENWERKING EN INFORMATIE-UITWISSELING TUSSEN GEMEENTEN EN ANDERE PARTIJEN <i>Doelstelling:</i> Samenwerken en leren van elkaar	- CO2 Countdown - Deelname Klimaatverbond - Deelname Klimaatcoalitie - Deelname aan Bestuurstafel Energietransitie - Ambtelijk overleg met Gouda en Bodegraven - Duurzaamheid en de Stedenband Steinhagen - U-THUIS (samenwerking 15 gemeenten energieakkoord)	Jan Zwaneveld/Remco Spoelstra/Fija Kers	Budget 2015 en 2016: € 700 voor deelname klimaat-verbond Budget 2015 en 2016: € 1.750 voor stedenband		<i>Stand van zaken-Check/act:</i> De genoemde samenwerkingsverbanden zijn geen doel op zich maar staan voor gezamenlijk optrekken en leren van elkaar. Dit wordt zoveel mogelijk verwerkt in de uiteindelijke projecten die de gemeente al dan niet in een samenwerkingsverband uitvoert.

6.2 Gemeentelijke organisatie

Het is essentieel om als gemeente het goede voorbeeld te geven. Hiermee laat de gemeente zien serieus werk te maken om de ecologische footprint van de gemeentelijke organisatie te verkleinen. Ook levert het de gemeente op termijn geld op of zorgt het ervoor dat de kosten voor bijvoorbeeld elektriciteit minder snel stijgen. Daarnaast heeft de gemeente zelf 100% invloed op de maatregelen in het kader van haar eigen duurzaamheid.

Er is een CO2-footprint van de gemeentelijke organisatie opgemaakt. Deze geeft richting op welke onderdelen de komende jaren vooral in te steken. Door het opzetten en inrichten van energiecoördinatie en -beheer wordt de grip op het energieverbruik van de eigen organisatie en de facturatie daarvan groter. Door regelmatig een dergelijke footprint op te stellen wordt de voortgang bewaakt en kan bijstelling plaats vinden.

Wagenpark en materieel

Uit de CO2 footprint blijkt dat een aanzienlijk deel van de gemeentelijke CO2-uitstoot van de gemeentelijke organisatie voor rekening is van het wagenpark en materieel. Nader onderzoek is nodig om te kijken hoe dit is opgebouwd en welke mogelijkheden er zijn om het energiegebruik te verminderen. In hoofdstuk 6.6 "Duurzame Mobiliteit" wordt nader ingegaan op het eigen wagenpark en materieel van de gemeente.

Duurzaam inkopen

De gemeente hanteert bij al haar inkopen en aanbestedingen duurzaamheidscriteria. Dit doet zij in het kader van het programma Duurzaam Inkopen. Deze duurzaamheidscriteria, opgesteld en geactualiseerd door Agentschap NL, zorgen ervoor dat opdrachtnemers moeten nadenken hoe zij haar opdracht duurzamer kunnen uitvoeren. Het inkoopbeleid van de gemeente is hiervoor leidend.

Circulair inkopen

Bij circulair inkopen zorgt de gemeente dat de producten die zij koopt aan het eind van het gebruik elders weer optimaal wordt hergebruikt/ingezet. Bijvoorbeeld door hergebruik van het product of door onderdelen te gebruiken voor nieuwe producten. Bij de inkoop van producten maakt de gemeente daar concrete afspraken over met de producent of een andere verwerkende partij. Woerden heeft zich aangesloten bij het traject Circulair Inkopen Utrecht van de EBU en de gemeenten Utrecht, Amersfoort en provincie Utrecht. De gemeente werkt hierin nauw samen met deze partijen bij het verder ontwikkelen van een gunningscriteria voor circulair inkopen en het delen van de kennis die in verschillende circulaire inkooptrajecten is opgedaan. Doel is in 2020 minimaal 10% van het totale beïnvloedbare inkoopvolume circulair inkopen.

Ambitie

- Voor alle productgroepen waarvoor duurzaamheidscriteria zijn opgesteld deze duurzaamheidscriteria toe passen;
- Waar mogelijk duurzame kansen benutten

PROJECT EN DOELSTELLING:	MAATREGELEN:	VERANTWOORDELIJK	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET		CHECK/ACT
Wat willen we bereiken	wat doen we om dit te realiseren	teammanager + projectleider			<i>Stand van zaken</i>
KLIMAATNEUTRALE GEMEENTELIJKE ORGANISATIE <i>Doelstelling:</i> Gemeente Woerden is in 2030 klimaatneutraal	- Vaststelling actieprogramma 2015-2016 - Opstellen projectplan - Met gemeentelijke organisatie bezien welke maatregelen genomen kunnen worden - Vervolgens daadwerkelijke uitvoering - Monitoren voortgang - Verdere concretisering in actieprogramma 2016-2017	Jan Zwaneveld/Remco Spoelstra/Fija Kers	(zie 6.1 klimaat-neutrale gemeente)		<i>Stand van zaken-Check/act:</i> Actieprogramma Duurzaamheid 2015-2016 en notitie "samen op weg naar een klimaatneutrale gemeente" worden in april 2015 aangeboden aan college en raad.
DENKTANK DUURZAAMHEID <i>Doelstelling:</i> Creatieve oplossingen bedenken voor uitdagende duurzaamheids- vraagstukken. Impuls geven aan het verweven van duurzaamheid in gemeentelijke organisatie.	De Denktank komt bijeen afhankelijk van de vraag.	Jan Zwaneveld/ Bart Visser	n.v.t.		<i>Stand van zaken-Check/act:</i> Continue proces.
GREEN TEAM ACTIE <i>Doelstelling:</i> Aandacht vragen binnen de organisatie voor duurzaamheid, zowel op functieniveau als op gebruikersniveau (van het gebouw)	Blijvende aandacht voor de verschillende aspecten van gedragsverandering. Regelmatig berichten op PIM.	Jan Zwaneveld/ Bart Visser	n.v.t.		<i>Stand van zaken-Check/act:</i> Een eerste actie is uitgevoerd in het najaar 2013. Bij vervolg 2015/2016 worden uitkomsten medewerker tevredenheidsenquête betrokken. In januari 2015 start "Confort Coach" met als doel het verbeteren klimaat op de werkplek van ambtenaren door eenvoudige maatregelen.
DUURZAAM INKOPEN <i>Doelstelling:</i> 100% duurzaam inkopen.	Bij alle aankopen en aanbestedingen die de gemeente doet en waarvoor Agentschap NL duurzaamheidscriteria heeft opgesteld, worden deze criteria als minimale eis toegepast.	Rosalie van den Hoven/Frank Visser	n.v.t.		<i>Stand van zaken- Check/act:</i> Duurzaam Inkopen is vaststaand beleid en continue proces.
CIRCULAIR INKOPEN <i>Doelstelling:</i> In 2020 minimaal 10% van totale beïnvloedbare inkoopvolume circulair inkopen	Woerden heeft zich aangesloten bij het traject Circulair Inkopen Utrecht van de EBU en de gemeenten Utrecht, Amersfoort en provincie Utrecht.	Jehro Michel/Rosalie van den Hoven/Frank Visser	Budget 2014: € 1.000 Budget 2015: € 15.000		<i>Stand van zaken:</i> Het gunningscriteria circulair inkopen is eind 2014 opgesteld door de deelnemende overheden.

PROJECT EN DOELSTELLING:	MAATREGELEN:	VERANTWOORDELIJK	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET		CHECK/ACT
Wat willen we bereiken	wat doen we om dit te realiseren	teammanager + projectleider			<i>Stand van zaken</i>
	Woerden werkt nauw samen met andere overheden bij verder ontwikkelen van een gunningscriteria voor circulair inkopen en de kennis opgedaan in verschillende circulaire inkooptrajecten met elkaar te delen. In 2015 gaat Woerden minimaal twee circulaire inkooptrajecten afronden.				<i>Check/act:</i> In december 2015 zijn minimaal twee circulaire inkooptrajecten afgerond.

6.3 Duurzame gebiedsontwikkeling

Bij gebiedsontwikkeling zijn grote slagen te maken op het met betrekking tot duurzaamheid. Dit heeft te maken met het hogere schaalniveau en daarmee samenhangend de vele factoren die hier spelen en een raakvlak hebben met duurzaamheid. Waar het bij gebouwen vooral gaat om technische maatregelen, zoals duurzame materialen en energiezuinige systemen, spelen bij gebiedsontwikkeling hele andere aspecten die meer te maken hebben met het functioneren van het gebied als geheel. Deze zijn op een complexe manier met elkaar verbonden, dit verschilt per opgave.

Integrale benadering

Een duurzame ontwikkeling lijkt in veel gerealiseerde projecten synoniem te staan voor energiezuinige gebieden. Het grote nadeel van deze focus op energie is dat er een situatie kan ontstaan die op een aantal andere aspecten niet optimaal is. Het is dan ook de vraag of een dergelijk gebied wel toekomstbestendig is. Bij duurzame gebiedsontwikkeling is het de kunst om zo goed mogelijk naar alle aspecten te kijken door een "groene bril". Dit biedt het meeste kans op succes. De publicatie "Duurzame gebiedsontwikkeling: doe de tienkamp" van TU Delft (www.gebiedsontwikkeling.nu) schetst een goed beeld over welke aspecten er kunnen spelen en wat het belang hiervan is in het kader van duurzaamheid:

- Bodem: (bodemsanering)
- Water: (waterberging, maar ook de recreatieve- en gebruikswaarde)
- Stedelijk groen: kwaliteit van de leefomgeving, tevens positieve vestigingsfactor
- Natuur en landschap: voldoende leefruimte voor plant en dier, maar ook belevingswaarde
- Energie: zongericht verkavelen, warmte/koude uitwisseling, biomassa
- Mobiliteit en transport (bereikbaarheid, leefbaarheid, geluid, geur, veiligheid, ruimtegebruik)
- Gezondheid en veiligheid (minimaliseren van milieubelasting, bevorderen gezondheid en welbevinden, voorkomen hittestress)
- Gebiedshistorie en identiteit: eigenheid van het gebied zorg voor betrokkenheid en binding, versterken toekomstwaarde
- Transformatie en ruimtegebruik (zuinig omgaan met ruimte, beter benutten bestaande infrastructuur, intensief ruimtegebruik)
- Economische vitaliteit: (goede vestigingscondities, waardebehoud en ontwikkeling vastgoed)
- Flexibiliteit (zowel in programma als in proces, ruimte houden voor toekomstige ontwikkelingen)
- Sociale vitaliteit (goede mix van bewoners en voorzieningen)
- Beheer (behoud van ruimtelijk kwaliteit in de toekomst)

Het is niet de bedoeling om op al deze punten maximaal te scoren. Dit zou het plan waarschijnlijk onhaalbaar maken en een aantal aspecten kunnen tegenstrijdige resultaten opleveren. Het is efficiënter om te kijken naar waar de kansen liggen voor de specifieke locatie. Zo kan er bijvoorbeeld een wateropgave in het gebied liggen vanuit het waterschap. Door het water als leidraad te nemen voor de ruimtelijke opzet, krijgt het de leefomgeving een positieve impuls, kan het extra identiteit krijgen en kan het hittestress tegen gaan. Wellicht dat ook het water voor koude/warmte uitwisseling gebruikt kan worden. Een andere mogelijkheid is het aansluiten bij een bestaande kwaliteit. Bij Defensie eiland is bijvoorbeeld in het ontwerp gebruikgemaakt van de het cultuurhistorische verleden. Door een aantal voormalige defensie gebouwen te hergebruiken wordt er spaarzaam omgaan met materiaal en blijft de cultuurhistorie behouden. De gebiedshistorie en identiteit als defensie terrein zijn ook aspecten die aanhaken op de bestaande duurzaamheidskwaliteiten van de plek.

Door in het stedenbouwkundig plan, de inrichting van de openbare ruimte en de architectuur te refereren naar dit verleden is de kans groot dat de buurt ook in de verre toekomst een uitgesproken identiteit heeft en herkenbaar blijft als een bijzondere plek. Daarmee behoudt de plek langer zijn waarde en vergroot het de kwaliteit van de leefomgeving.

Focus

In essentie gaat het bij duurzame gebiedsontwikkeling om een integraal plan te maken, waar alle aspecten op een samenhangende manier bijeenkomen, die aansluit bij de karakteristiek van de plek. Een goed plan maken dus. Daarmee is een groot gedeelte van de duurzaamheidsaspecten ingebed. Wat alleen nog ontbreekt is de focus op één of enkele duurzaamheidsaspecten, waarbij de verborgen "duurzame kansen" verzilverd kunnen worden. Daaraan kunnen ook eventueel technische maatregelen (energieopwekking e.d.) aan worden verbonden.

Ambitie

Om duurzaamheid in het proces te verankeren heeft de gemeente een aantal meetinstrumenten beschikbaar, zoals DPL, GPR stedenbouw etc. De ambitie van de gemeente Woerden is om deze waar mogelijk te gebruiken om het doel kracht bij te zetten, zonder al te veel te fixeren op een bepaalde "eindscore". Een hoog cijfer is tenslotte niet het streven, maar een goed en duurzaam plan. Bij duurzame gebiedsontwikkeling gaat het niet zozeer om extra te investeren in duurzame maatregelen, maar eerder om slim te kiezen op strategische momenten. Dit betekent dat er in een vroeg stadium al een focus op duurzaamheid is. Bij ontwikkelingen waarbij de gemeente niet de grond in handen kan zij haar expertise aanbieden en, na overleg met de ontwikkelende partij, een overeenkomst sluiten om het gewenste doel vast te leggen. Waar de gemeente wel een grondpositie heeft zal duurzaamheid vanaf het begin af aan een belangrijke pijler vormen van het plan, waarbij vanuit alle vakgebieden expertise wordt ingebracht.

Energie transitie

Onder energie transitie wordt in het algemeen verstaan de overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame of hernieuwbare energie. Fossiele brandstoffen raken op (zoals bijvoorbeeld olie) en energie die opnieuw wordt gebruikt is effectiever. In bredere zin betekent energietransitie ook het hele proces (transitie) dat daarmee gepaard gaat. Wat in de meeste energietransitie definities of plannen niet wordt vermeldt is energie-afdeling en herlokalisering <http://www.uwiki.nl/wiki/Herlokalisering>. Er wordt nog steeds uitgegaan van een onbeperkte groei van onder andere de economie. De les van transitie is dat de aarde beperkte hulpbronnen heeft en de menselijke habitat grenzen dient te hebben om de natuurlijk habitat de ruimte te geven. Om een kwalitatieve transitie <http://www.uwiki.nl/wiki/Transitie> te bewerkstelligen moet er minder energie verbruikt worden en dit kan voornamelijk door het opnieuw lokaal maken van bronnen. Dit wordt energieafdeling genoemd waarbij dus minder energie wordt gebruikt. Er wordt een te grote druk gelegd op het milieu en alleen door hernieuwbare grondstoffen wordt de totale ecologische keten ontlast als dit gepaard gaat met een krimp van de voetafdruk die de mens op de aarde achterlaat. Dit vereist dus meer dan alleen een transitie in energie, het vereist een verandering in denken, doen en laten.

Geo-thermie

Gebruik van geo-thermie sluit aan bij de doelstelling van energietransitie om op lokaal niveau op alternatieve manieren invulling te geven aan duurzame energiebehoefte. Er wordt letterlijk gebruik gemaakt van duurzame lokale bronnen. Binnen de gemeente Woerden bestaat vanuit tuinders interesse voor het gebruik maken van geo-thermie.

De provincie Utrecht heeft in haar advies aan Minister Kamp over opsporing van aardwarmte (5 februari 2013) in de provincie Utrecht de potentie van aardwarmte onderschreven. Ook geeft de provincie de ruimtelijke belangen (onder andere EHS, Natura 2000 en landschappelijke kwaliteiten) weer die spelen bij de opsporing en exploitatie van aardwarmte. De gemeente Woerden onderschrijft dit en is zeer geïnteresseerd naar de resultaten van de opsporing.

Winning van schaliegas

Op 19 september 2013 heeft de minister besloten een brede studie uit te laten voeren naar alle mogelijke locaties voor proefboringen naar schaliegas in Nederland. Het onderzoek is bedoeld om meer inzicht te krijgen waar eventuele proefboringen het meest verantwoord uitgevoerd kunnen worden. Dit onderzoek zal circa 1-1,5 jaar duren. Door de minister is aangegeven dat lokale overheden bij dit onderzoek betrokken worden. Van de provincie Utrecht zal waarschijnlijk de zuidwestelijke helft deel uitmaken van de te onderzoeken locaties. Hiervan maakt het grondgebied van de gemeente Woerden onderdeel uit.

Het college van Woerden is van mening dat op dit moment onvoldoende duidelijk is welke effecten voor natuur en milieu optreden bij winning van schaliegas. Bij de winning van schaliegas past een kritische houding zolang negatieve effecten niet voldoende kunnen worden uitgesloten. Gelet hierop heeft het college besloten de gemeente Woerden, net als vele andere gemeenten, schaliegasvrij te verklaren. In tegenstelling tot geo-thermie kleven aan schaliegaswinning nadelen als het gaat om klimaatverandering. Het staat daarmee een spoedige transitie naar duurzame energie in de weg.

Gebiedsgericht Grondwater Beheer (GGB)

In de gebiedsgerichte benadering gaat de gebiedsbeheerder uit van de mogelijke risico's voor de mens, het watersysteem en gevoelige objecten binnen een aangewezen (ondergronds) beheergebied. Waar tot nu toe het geval van bodemverontreiniging centraal stond, staat nu het watersysteem centraal binnen het betreffende afgebakende gebied. De bewaking van risico's richt zich dan op de gevoelige objecten (bijvoorbeeld woningen met kruipruimte, oppervlaktewater en natuurgebieden) en functies (zoals bestaande grondwaterwinningen, WKO-systemen of ruimtelijke ontwikkelingen). Er wordt meer integraal naar een gebied gekeken en andere partijen participeren hierin. In de gemeente Woerden zijn naast het Defensie-eiland meerdere locaties waar het grondwater tot grotere diepte is verontreinigd. Daarnaast wordt in de kern van Woerden het diepe grondwater voor andere doeleinden benut, zoals een achttal open WKO-systemen en drinkwaterwinning. Het beheersgebied voor GGB omvat in elk geval het gebied waarin zich de pluim van Defensie-eiland bevindt. Hiervoor zijn in de programmabegroting 2014 als meer-jaren-ontwikkeling middelen voor opgenomen. Met gebiedsgericht grondwaterbeheer wordt voldaan aan de voorwaarden die de Wet bodembescherming stelt ten aanzien van verontreinigde grondwaterpluimen.

Biobased Economy

De gemeente Woerden heeft samen met de gemeenten Alphen aan den Rijn en Gouda in januari 2013 besloten om in te zetten op Biobased Economy als economische koers in het Groene Hart. Het doel van Biobased Economy is de gesloten keten: wat voor het ene bedrijf een reststof of afvalstof is, is voor een ander bedrijf een grondstof. Door deze partijen met elkaar te verbinden kan de keten gaan sluiten. Het meest ideale is als deze keten gesloten kan worden door ondernemers in Het Groene Hart. Een voorbeeld van Biobased Economy is biomassateelt op braakliggende terreinen.

PROJECT EN DOELSTELLING:	MAATREGELEN:	VERANTWOORDELIJK	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET		CHECK/ACT
Wat willen we bereiken	wat doen we om dit te realiseren	teammanager + projectleider			<i>Stand van zaken</i>
BODEMKWALITEITSKAART <i>Doelstelling:</i> Minder grondtransport (aan/afvoer), grondwinning, verkeer, CO2 en fijnstof	- Opstellen bodemkwaliteitskaart - Informerende lokale ondernemers die hiermee te maken hebben	Jan Zwaneveld/Berend Wouda (ODRU)/Fija Kers	€ 1.500,- voor eerste fase uit budget 2013		<i>Stand van zaken-Check/act</i> Start inspraak in maart 2015; vaststelling in september 2015.
GEBIEDSGERICHT GRONDWATERBEHEER (GGB) <i>Doelstelling:</i> Effectief grondwaterbeheer in de kern van Woerden door het slim combineren van functies van het grondwater. Directe aanleiding is de verplichting uitwerking te geven aan de beheersing van de grondwaterverontreiniging op het Defensie-eiland.	- Opstellen projectplan en opzetten organisatie - Actoren analyse - Vaststellen en afbakenen systeemgrens - Selecteren functiecombinaties - Selectie passend beleidskader - Verkenning randvoorwaarden - Opstellen rapport randvoorwaarden GGB - Opstellen gebiedsbeheersplan	Jan Zwaneveld/Han de Rijk (Omgevingsdienst)	n.v.t.		<i>Stand van zaken:</i> Vanuit begroting is jaarlijks budget van € 81.750,- vastgesteld. Startnotitie door college vastgesteld 11-3-2014. Projectgroep actief. Projectplan in concept gereed. Planning loopt door tot in 2018. <i>Check/act:</i> Projectplan wordt in oktober 2015 aan het college aangeboden.
ENERGIETRANSITIE: GEOTHERMIE EN SCHALIEGAS <i>Doelstelling:</i> Scherp houden van ontwikkelingen ook op lokaal vlak	Nauwlettend volgen van ontwikkelingen rond energietransitie: - Ontwikkelingen geo-thermie - Ontwikkelingen schaliegas	Jan Zwaneveld/Berend Wouda/Remco Spoelstra (ODRU)/Fija Kers	n.v.t.		<i>Stand van zaken:</i> De gemeente Woerden is in september 2013 schaliegasvrij verklaard. <i>Check/act:</i> Continue proces: ontwikkelingen nauwlettend volgen, zowel voor geo-thermie als schaliegas.

PROJECT EN DOELSTELLING:	MAATREGELEN:	VERANTWOORDELIJK	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET	 	CHECK/ACT
Wat willen we bereiken	wat doen we om dit te realiseren	teammanager + projectleider			<i>Stand van zaken</i>
BIOBASED ECONOMY <i>Doelstelling:</i> Door Biobased Economy de economie in Het Groene Hart versterken	• Samen met gemeenten Alphen en Gouda verkennen van mogelijkheden Biobased Economy in Het Groene Hart • Rol gemeenten is stimuleren en faciliteren. Stimuleren ondernemers tot innovatieve processen met bijbehorende techniek. Verbinden van ondernemers in Het Groene Hart • Ontwikkelingen en innovatie rond Biobased Economy volgen	Jan Zwaneveld/ Lisette Brekelmans	Budget 2014: € 4.250 voor workshop biomassa-teelt Budget 2015: € 10.000 voor uitwerken concreet initiatief		<i>Stand van zaken- Check/act:</i> In 2014 heeft een workshop plaatsgevonden over de mogelijkheden van biomassateelt op braakliggende terreinen. Op dit moment verkenningfase naar mogelijkheden Biobased Economy. In het geval hier een concreet initiatief uit voortvloeit wordt rekening gehouden met de inzet van € 10.000 vanuit het duurzaamheidsbudget 2015.
SPOORZONE DUURZAAM <i>Doelstelling:</i> Realiseren van WKO-systemen in relatie met grondwatersanering voor Minkema; andere duurzaamheidsmaatregelen nemen voor Defensie-eiland en Campina	WKO/Minkema: • Contracten sluiten met ontwikkelaars • Laten opstellen PvE • Aanbesteden • Overleg voeren met subsidieverlener Agentschap NL Defensie-eiland en Campina: Duurzaamheidsmaatregelen nog formuleren.	Jan Zwaneveld/ Dagmar Storm/Fija Kers	n.v.t.		<i>Stand van zaken:</i> - WKO systeem Minkema in 2012 gerealiseerd. - De doelstelling voor Defensie-eiland en Campina is geen WKO meer. - Voor het Defensie-eiland zijn voor Noord andere duurzame oplossingen gevonden. Voor de fasen Midden en Zuid wordt nog gezocht naar passende duurzaamheidsmaatregelen. - Voor Campina is inmiddels door college met ontwikkelaar Hollands Midden afgesproken dat zij zich alleen hoeven te houden aan de eisen van het Bouwbesluit en de wettelijk voorgeschreven EPC-norm. <i>Check/act:</i> Eind 2016 passende duurzaamheidsmaatregelen Defensie-eiland fase Midden en Zuid gerealiseerd.
PROEFTUIN ENERGIETRANSITIE	Onderzoek naar haalbaarheid van nieuwe energiebronnen	Jan Zwaneveld/Remco Spoelstra/Fija Kers	Vanuit budget 2015 € 10.000 reserveren		<i>Stand van zaken-Check/act:</i> Vanuit de proeftuin energietransitie wordt de inzet van mestvergisting of andere nieuwe energiebronnen gestimuleerd.

PROJECT EN DOELSTELLING:	MAATREGELEN:	VERANTWOORDELIJK	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET		CHECK/ACT
Wat willen we bereiken	wat doen we om dit te realiseren	teammanager + projectleider			<i>Stand van zaken</i>
SNELLERPOORT <i>Doelstelling:</i> Bouwplannen conform (duurzaamheids)eisen bouwbesluit.	Eisen zijn opgenomen in het huidige masterplan en bestemmingsplan. Er worden geen extra eisen gesteld (die geld kosten met lagere grondwaarde tot gevolg)	Jan Zwaneveld/ Frank Frijlink	n.v.t.		<i>Stand van zaken:</i> - Snellerpoort is (provinciale) pilot waarin de (on)mogelijkheden van "organische gebiedsontwikkeling" onderzocht worden. - Snellerpoort is ook een (landelijke) pilot in het kader van ontslakken waarbij de vraag is of vermindering van regels leidt tot snellere/betere ontwikkeling van het gebied. <i>Check/act:</i> Medio 2015 bezien uitkomsten pilot.
DUURZAAMHEID BIJ (GROTE) BOUWPROJECTEN <i>Doelstelling:</i> Duurzaam betrekken bij gebiedsontwikkelingen (zowel gemeente als projectontwikkelaars) en waar mogelijk bij afzonderlijke bouwplannen.	• Implementatie projectplan "Duurzaamheid in ruimtelijke plannen". • Duurzaamheid opnemen in richtsnoer projectmatig werken. • Opnemen duurzaamheid in PVE en bestemmingsplannen. • In overleg met externe partijen onze expertise aanbieden om tot een duurzaam resultaat te komen.	Jan Zwaneveld/ Bart Visser/ Dagmar Storm	n.v.t.		<i>Stand van zaken:</i> Presentatie duurzame stedenbouw gegeven bij afd. Ruimte, ODRU, Groenwest en in het college. Duurzaamheid is vast agendapunt bij diverse ontwikkelingen. <i>Check/act:</i> Duurzaamheid betrekken bij gebiedsontwikkelingen en bouwplannen is continue proces. Projectplan "Duurzaamheid in ruimtelijke projecten" vaststellen, implementeren en evalueren. Afgerond in najaar 2016.

6.4 Duurzame gebouwen en leefomgeving

Waar gebiedsontwikkeling uit het vorige hoofdstuk in gaat op het gebied, gaat duurzaam bouwen en renoveren over de gebouwen zelf. Onder dit thema worden ook de ambities en inspanningen over de gemeentelijke gebouwen weergegeven. De centrale vraagstelling bij dit thema is: “Welke maatregelen kunnen er genomen worden om woningen of (kantoor)gebouwen duurzamer te maken?”. Gebouw-gebonden energieverbruik bedraagt grofweg een derde van het totale energiegebruik. Met het duurzaam bouwen en renoveren van gebouwen kan een significante bijdrage worden geleverd aan de vermindering van CO₂-uitstoot. Winst wordt geboekt bij het vasthouden van warmte, energie-efficiëntie van installaties, opwekken van duurzame energie en de energie die nodig is voor het produceren van bouwmaterialen.

Voorbeelden van duurzaamheidsmaatregelen:

- vergaande dak-, gevel- en vloerisolatie;
- vloer- en wandverwarming voor gelijkmatige warmte en minder circulerend stof;
- geluidsarme ventilatie met warmteterugwinning;
- veel daglichttoetreding;
- hergebruik van regenwater voor het doorspoelen van het toilet en begieten planten.

Duurzaam bouwen wordt vaak afgekort als ‘dubo’ en beoogt naast vermindering van de uitstoot van CO₂ ook:

- bij te dragen aan het welzijn van gebruikers (kwaliteitsbevordering);
- uitputting van grondstoffen te verminderen;
- vervuiling van bodem, water en lucht tegen te gaan.

Concretiseren van Duurzaam Bouwen en GPR Gebouw

Duurzaam bouwen is moeilijk exact af te bakenen of precies te definiëren; het omvat meerdere facetten en kent verschillende uitwerkingen. Het gaat in feite om duurzamer bouwen dan andere situaties, eerdere bouwplannen of de standaard bouwpraktijk. Prestatiegericht dubo is een actuele ontwikkeling op het gebied van duurzaam bouwen. Het meest gebruikte instrument (ook in de regio) is daarvoor GPR Gebouw. GPR Gebouw concretiseert duurzaam bouwen door scores per thema te geven, naar analogie van rapportcijfers: een 6 is matig (niets extra's t.o.v. het bouwbesluit) en een 10 is uitstekend. GPR Gebouw kan zowel voor nieuwbouw als bij bestaande bouw gebruikt worden. GPR Gebouw kent de vijf thema's: energie, milieu, gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde.

Ambitie

- Bij particulier opdrachtgeverschap wordt GPR Gebouw gebruikt bij 70% van de (nieuw) bouwprojecten;
- Op alle thema's GPR Gebouw minimaal een 7 scoren en op het thema energie minimaal een 7,5 in de meest recente versie van GPR Gebouw;
- Bij grootschalige projecten word per project een duurzaamheidsvisie opgesteld om zo de duurzaamheidsambitie van het project te bepalen.

Gemeentelijke vastgoed

Onderhoud

Het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed wordt uitgevoerd op basis van een Meerjaren Onderhoudsplan (MOP). De onderhoudsplan wordt jaarlijks geactualiseerd. Bij de actualisatie voor de MOP 2015-2025 vindt er momenteel een omslag plaats naar een DMOP: een duurzame Meerjaren Onderhoudsplan. Op basis van beschikbare informatie van materialen (Total Cost of Ownership, LCA etc) worden nieuwe keuzes gemaakt voor het toepassen van materialen. Wanneer het onderhoud bestaat uit kleinschalige vervangingen of uit partieel onderhoud zijn er minder mogelijkheden. Bij integrale vervanging (bijv. dakbedekking, kozijnen etc.) kunnen er bewuste duurzame keuzes gemaakt worden. Niet alleen de keuze van het materiaal is van belang voor duurzaam onderhoud. Duurzaam onderhoud betekent ook aandacht voor zaken als: voorkomen afval, bewuste detaillering (bijv. geen kit/pur) en instrueren en controleren van de aannemers op duurzaamheid. Tenslotte worden er bij een DMOP verduurzamingsmaatregelen opgenomen die in principe geen directe relatie met onderhoud hebben. Met het DMOP ontstaat een document met een integrale visie op het verduurzamen van het totale object.

Nieuwbouw

Bij nieuw te realiseren vastgoed (gemeentelijke gebouwen en scholen) wordt het vastgestelde beleid voor Duurzaam Inkopen als minimumeis aangehouden. De prestatie-eisen voor nieuwbouw zijn voor de thema's energie, materialen, gezondheid vastgelegd in het Criteriadocument Kantoorgebouwen Nieuwbouw van Agentschap NL. In het Bouwbesluit 2015 wordt de norm voor de EnergiePrestatie van een gebouw met 50% aangescherpt. In de Ontwerpfase van nieuwbouw wordt een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar verdergaande duurzaamheidsmaatregelen. Keuzes worden gemaakt op basis van de TerugVerdienTijd (TVT). In principe zijn duurzaamheidsmaatregelen interessant indien de extra investeringen zich terugverdienen binnen de levensduur van een maatregel. Het gemeentelijk vastgoed moet vanaf 2017 voldoen aan BENG: Bijna Energie Neutraal Gebouw. Bij de ontwikkeling van nieuwbouw wordt op deze nieuwe regeling al geanticipeerd (o.a. scholencluster Harmelen). Voorbeelden van projecten die in 2013 zijn opgeleverd en waarbij extra duurzaamheidsmaatregelen zijn getroffen: de nieuwe milieustraat; het nieuwe Futura College en het nieuwe Minkema College.

Bestaand vastgoed

Het verduurzamen van het gemeentelijke vastgoed is minder goed projectmatig aan te pakken. Enerzijds heeft dat te maken met het gemeentelijke besluit om vastgoed af te stoten. Aan de andere kant is het effectiever om duurzaamheidsmaatregelen te combineren met gepland onderhoud. Het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed is dus maatwerk. In het ene geval is een totale aanpak van een gebouw mogelijk; in een ander geval is de verduurzaming gericht op zogenaamde quick wins. Door deze aanpak is er in 2012 al veel concreet resultaat bereikt zoals ledverlichting in Castellum parkeergarage. In sporthallen/gymzalen heeft isolatie van technische installaties in ketelhuizen plaatsgevonden en zijn aanwezigheidsschakelaars aangebracht. Verder zijn in het stadhuis ledverlichting en aanwezigheidsschakelaars aangebracht en liggen er zonnepanelen op het dak (85 MW opbrengst). Ook is het zwembad Batenstein in 2013 verduurzaamd; hierbij ging het om vervangen CV-ketels, plaatsen zonneboiler en PV-panelen, aanbrengen warmtepomp en badafdekking, Led-verlichting en vervangen gebouwbeheerssysteem. Met coöperatie zwembad Woerden is een huurcontract getekend om plaatsing zonnepanelen mogelijk te maken, waarna deze zonnepanelen ook geplaatst zijn.

Beheer openbare ruimte

Op het gebied van het beheer van de openbare ruimte liggen diverse vraagstukken die met een duurzame openbare ruimte te maken hebben. De gemeente staat voor een uitdagende taak om de huidige openbare ruimte langzaam te optimaliseren naar een goed beheersbare, toekomstbestendige en aantrekkelijke leefomgeving binnen de gestelde budgettaire ruimte. Dit geldt voor de uitvoering van projecten (denk aan een nieuwe aanleg als Waterrijk en reconstructies van het huidige areaal) als ook voor het planmatig onderhoud van de bestaande openbare ruimte. Concrete acties zijn oa. hanteren van 'de leidraad duurzaam inkopen voor de openbare ruimte', het optimaliseren van het beheer door omvormingen en het toepassen van innovatieve technieken. Duurzaamheid is ook een belangrijke eis bij aanbesteding van contracten voor bijvoorbeeld het onderhoud van openbare verlichting, riolering, wegen en groen.

PROJECT EN DOELSTELLING:	MAATREGELEN:	VERANTWOORDELIJK	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET		CHECK/ACT
Wat willen we bereiken	wat doen we om dit te realiseren	teammanager + projectleider			Stand van zaken
SCHOLENCLUSTER HARMELEN <i>Doelstelling:</i> Oplevering gebouw dat voldoet aan Bouwbesluit 2015 (50% verbetering energieprestatie) en vastgestelde GPR scores	• Warmtepompen • LED verlichting totale gebouw • Zonnepanelen 85 stuks • Zonne panelen 100 stuks optie • Decentrale units verwarming, koeling en LBH • Mossedum dak	Martin Fransen/Jan van Leer	n.v.t.		<i>Stand van zaken:</i> Eerste gemeentelijk vastgoed dat gerealiseerd wordt zonder gasaansluiting. <i>Check/act:</i> Oplevering december 2015. Eindrapportage met energielabel en GPR scores.
LED VERLICHTING GYMZALEN ESSENLAAN EN HEEMSKERKLAAN <i>Doelstelling:</i> Vervangen van bestaande TL-armaturen voor energiezuinige LED-armaturen	• LED verlichting aanbrengen in de zalen • LED verlichting aanbrengen in overige ruimten	Martin Fransen/Jan van Leer	n.v.t.		<i>Stand van zaken:</i> Eerste gymzaal die omgebouwd wordt naar LED verlichting. Techniek is zover dat met LED een aanvaardbare situatie ontstaat. <i>Check/act:</i> Uitvoering in mei 2015.
ASBEST IN GEBOUWEN EN OMGEVING <i>Doelstelling:</i> Een veilige en gezonde woon-, werk- en leefomgeving	• Asbest gecertificeerde medewerkers • Gemeentelijk handhavingsbeleid en asbestprotocol • Deelname Woerden aan	Mark Goossens/Henk Megchelsen	n.v.t.		<i>Stand van zaken:</i> -Continue proces: toezicht op vergunningsplichtige/ en meldingsplichtige sloopwerkzaamheden(inclusief asbest) -Asbestprotocol is vastgesteld in april 2014.

PROJECT EN DOELSTELLING:	MAATREGELEN:	VERANTWOORDELIJK	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET		CHECK/ACT
Wat willen we bereiken	wat doen we om dit te realiseren	teammanager + projectleider			<i>Stand van zaken</i>
	expertgroep asbest ODRU en intervisiegroep Regionaal Asbest overleg (ROA) - Nauwlettend volgen ontwikkelingen regelgeving over terugdringen asbest in de leefomgeving (vervangen asbestdaken) - Tijdens agrarische controles door ODRU wordt aandacht gevraagd voor provinciale subsidie "asbest eraf, zonnepanelen erop"				Ontwikkelingen: -Wijziging ARBO besluit per 1 juli 2014: grenswaarden van Wit asbest (Chrysotiel) verlaagd van 10.000 naar 2.000 vezels per m3. Hierdoor is de indeling in risicoklassen, waaronder asbest moet worden verwijderd, aangepast. -De grenswaarde van Amfibool asbest wordt vooralsnog gehandhaafd op 10.000 vezels/m3. Binnen afzienbare tijd zal hiervoor een gefaseerde verlaging worden doorgevoerd. -Implementatie herzien Protocol Asbestbranden VRU. <i>Check/act:</i> -Nauwlettend volgen van ontwikkelingen regelgeving over terugdringen asbest in leefomgeving (vervangen asbestdaken)
ENERGIEBESPARING BIJ KANTOORGEBOUWEN <i>Doelstelling:</i> Grote en middelgrote kantoorgebouwen treffen (verplichte) energiebesparende maatregelen. Schatting: jaarlijkse besparingen tot 15% zijn haalbaar.	- Door themacontroles mogelijkheden voor energiebesparing vaststellen. - Plan van Aanpak energiebesparende maatregelen door gebouweigenaren. - Controle en eventueel handhaving op indienen PVA en op uitvoering energie-besparende maatregelen. - Leegstaande gebouwen is speerpunt	Jan Zwaneveld/Fija Kers/Ronald Jansen (ODRU)	n.v.t.		<i>Stand van zaken:</i> Er zijn 53 grote en middelgrote kantoorgebouwen gecontroleerd. Het project is in 2014 afgerond. <i>Check/act</i> Oplevering eindrapport in maart 2015.
DUURZAME MONUMENTENZORG <i>Doelstelling:</i> Voorlichting en stimuleren van het nemen van duurzame maatregelen bij de wijziging van monumenten	Het uitbrengen van een folder waarmee eigenaren worden geïnformeerd over duurzame monumentenzorg	Jan Zwaneveld/ Anne-Marieke Wolters	n.v.t.		<i>Stand van zaken-check/act:</i> Informatiefolder Duurzame Monumentenzorg in concept gereed. Drukwerk/plaatsing website voor eind 2015 + communicatiemoment.

PROJECT EN DOELSTELLING:	MAATREGELEN:	VERANTWOORDELIJK	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET		CHECK/ACT
Wat willen we bereiken	wat doen we om dit te realiseren	teammanager + projectleider			Stand van zaken
OPENBARE RUIMTE <i>Doelstelling:</i> Een duurzame woon-, werk- en leefomgeving	- Duurzaamheid is één van de kernwaarden van het groenblauw omgevingsplan. Hieruit volgt in 2015 een kritische herziening van de beheermaatregelen. - Bij aanbestedingen zijn CO2-prestatieladder en hergebruik van materiaal EMVI-criteria	Marjolein Bekkers	n.v.t.		<i>Check/act:</i> Continue proces.
BESCHOEIING <i>Doelstelling:</i> Een duurzame woon-, werk- en leefomgeving	- Gebruik van recyclebaar en duurzaam materiaal zoals kunststoffen beschoeiing. - Gebruik van wilgentenen beschoeiing. - Plaatsen van lichte houten beschoeiing onder waterlijn zodat deze 100 jaar mee kan. - I.p.v. beschoeiing natuurvriendelijke oevers aanleggen.	Marjolein Bekkers/Wilco van Bodegraven	n.v.t.		<i>Check/act:</i> Continue proces.
GROEN <i>Doelstelling:</i> Een duurzame woon-, werk- en leefomgeving	- Toepassen biologisch afbreekbare boomverankering. - Hergebruik van snoeihout en hout van gekapte bomen - Plant- en boomsoortkeuze die past bij de ondergrond, zodat ze langer leven.	Marjolein Bekkers/Vincent Reintjes	n.v.t.		<i>Check/act:</i> Continue proces.

PROJECT EN DOELSTELLING:	MAATREGELEN:	VERANTWOORDELIJK	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET		CHECK/ACT
Wat willen we bereiken	wat doen we om dit te realiseren	teammanager + projectleider			<i>Stand van zaken</i>
ENERGIEBEHEER (going concern) <i>Doelstelling:</i> Meer grip op energielasten. Het verkrijgen van inzicht in het gebruik en de bijbehorende kosten.	<i>Openbare ruimte</i> In kaart brengen energielasten gemalen, zuiveringsinstallaties, openbare verlichting, marktkosten, energielasten evenementen <i>Gemeentelijke gebouwen</i> In kaart brengen energielasten gemeentelijke gebouwen en inventarisatie aansluitingen. Keuze van een softwarepakket om energienota's te controleren en het energieverbruik te monitoren.	Marjolein Bekkers/ Jessica Rateland Edward vd Elshout/ Johan van Dulken	n.v.t. € 20.000 uit budget 2015 tbv aanschaf pakket energie-management		<i>Openbare ruimte:</i> <i>Stand van zaken- Check/act:</i> Doorbelasting van energiekosten aan evenementen waar mogelijk. Start 1 januari 2015 menukaart voor gebruik van stroom + verlichting. <i>Gemeentelijke gebouwen:</i> <i>Stand van zaken- Check/act:</i> Slimme meters zijn 1 ^e kwartaal 2015 geplaatst. Projectplan Energiebeheer wordt opgesteld.
BRUGGEN EN WEGEN <i>Doelstelling:</i> Een duurzame woon-, werk- en leefomgeving	• Toepassen van gerecycled kunststof bij bruggen. • Optimalisatie ontwerp bruggen mbt zo min mogelijk materiaal en duurzame materiaalkeuze per onderdeel. • Hergebruik van betonrestmateriaal als fundering van wegen.	Marjolein Bekkers/Jessica Rateland	n.v.t.		<i>Check/act:</i> Continue proces.
OPENBARE VERLICHTING <i>Doelstelling:</i> Een duurzame woon-, werk- en leefomgeving	• Toepassen LED-verlichting bij openbare verlichting • Hanteren donkertebeleid in combinatie met dynamische verlichting.	Marjolein Bekkers/Jessica Rateland	n.v.t.		<i>Check/act:</i> Continue proces.
ENERGIEBEHEER (going concern) <i>Doelstelling:</i> Meer grip op energielasten. Het verkrijgen van inzicht in het gebruik en de kosten.	<i>Openbare ruimte</i> In kaart brengen energielasten gemalen, zuiveringsinstallaties, openbare verlichting, marktkosten, energielasten evenementen	Marjolein Bekkers/Jessica Rateland	n.v.t.		<i>Openbare ruimte:</i> <i>Stand van zaken- Check/act:</i> Doorbelasting energiekosten aan evenementen waar mogelijk. Start 1 januari 2015 menukaart voor gebruik van stroom + verlichting.

PROJECT EN DOELSTELLING:	MAATREGELEN:	VERANTWOORDELIJK	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET		CHECK/ACT
Wat willen we bereiken	wat doen we om dit te realiseren	teammanager + projectleider			<i>Stand van zaken</i>
	<i>Gemeentelijke gebouwen</i> In kaart brengen energielasten gemeentelijke gebouwen en inventarisatie aansluitingen. Keuze van een softwarepakket om energienota's te controleren en het energieverbruik te monitoren.	Edward vd Elshout/ Johan van Dulken	€ 20.000 uit budget 2015 tbv aanschaf pakket energie-management		<i>Gemeentelijke gebouwen:</i> <i>Stand van zaken- Check/act:</i> Slimme meters zijn 1 ^e kwartaal 2015 geplaatst. Projectplan Energiebeheer wordt opgesteld.

6.5 Duurzame gebruikers

Het vorige thema, duurzame gebouwen, betreffen grootschalige maatregelen bij nieuwbouw of renovatie. Dit thema “Duurzame gebruikers” gaat vooral over zaken die inwoners en ondernemers zelf kunnen nemen. Denk hierbij aan het isoleren van bestaande woningen en gebouwen en het opwekken van duurzame energie, bijvoorbeeld door het plaatsen van zonnepanelen op die woningen en gebouwen. Ook het stimuleren van duurzaam gedrag hoort bij dit thema. Vragen die centraal staan zijn: Wat zijn mogelijkheden om het energiegebruik in de bestaande situatie te verminderen? Op welke manier kan de benodigde energie duurzaam opgewekt worden? En mijn gedrag zo aanpassen dat mijn energieverbruik lager wordt?

Het thema “Duurzame gebruikers” is het best te benaderen door te kijken naar doelgroepen. Te onderscheiden zijn o.a.: eigen woningbezitters, ondernemers en agrariërs. Een bijzondere plaats neemt de Natuur- en Milieueducatie in richting de kinderen op de basisscholen in Woerden en bezoekers van het educatiecentrum NME-centrum InBredius. Voor alle doelgroepen geldt dat bewustwording om aan de slag te gaan met energie besparen en/of duurzaam opwekken de belangrijkste stap is. Hierbij is het essentieel inzicht te geven in nut en noodzaak.

Ondernemers

Ondernemers kijken vaak met een andere blik naar energie besparen dan wel opwekken. Vaak ook hebben ondernemers andere energietarieven wat maakt dat de maatregelen langer nodig hebben om te renderen. Aan de andere kant kennen ondernemers fiscale voordelen die juist stimuleren om maatregelen te nemen. Vaak zijn er geen eenduidige oplossingen, maar is maatwerk noodzakelijk. De rol van de gemeente is ook voor deze doelgroep faciliterend en stimulerend, laten zien waar de kansen liggen. Het is vervolgens aan de ondernemers om de kansen te benutten. Dit geldt ook voor duurzaamheid breder dan alleen energie.

Eigen woningbezitters

Met name woningen van voor 1985 zijn niet of slecht geïsoleerd vanaf de bouw. Toch zijn er vaak hele concrete mogelijkheden om woningen na te isoleren, dan wel aan de slag te gaan met het opwekken van duurzame energie. Denk hierbij aan het isoleren van vloer, spouw en/of dak en het plaatsen van zonnepanelen. De eigenaren plukken zelf de vruchten van bijvoorbeeld meer comfort en lage energiekosten na het nemen van de verschillende maatregelen. Hoewel veel maatregelen rendabel zijn om te nemen kunnen bijbehorende initiële investeringen een drempel vormen. De duurzaamheidslening van de gemeente kan hierin soelaas bieden. Ook burgerinitiatieven als Mijn Groene Hart Energie passen hier in. Ervaringen delen en samen optrekken staan hierin centraal. Duurzaam gedrag vraagt vaak om (energie-onzuinige) gewoontes aan te pakken. Inzicht is ook hier de eerste stap. De rol van de gemeente hierin is stimulerend en faciliterend van aart. Denk hierbij aan de eerder genoemde duurzaamheidslening, de warmtescan en het organiseren van evenementen.

Natuur- en Milieueducatie

De Natuur- en Milieueducatie voor Woerden (NME) vindt plaats vanuit NME-Centrum InBredius in het Brediuspark. Speerpunt in de gemeente Woerden is de educatie richting kinderen op de basisscholen. Deze doelgroep wordt actief betrokken bij hun leefomgeving, door hen diverse binnen- en buitenlessen aan te bieden. Specifieke lessen, gekoppeld aan de gemeentelijke duurzaamheidsthema's, kunnen expliciet onder de aandacht gebracht worden, zoals “Energieke scholen” en leskist “Energie(k)”.

Om kinderen bij hun leefomgeving te betrekken is de ervaring nodig dat die leefomgeving de moeite waard is. Het beleven via excursies in het Brediuspark, op natuurterrein De Kievit in Harmelen en bij diverse boerderijen in de omgeving, neemt dan ook een belangrijke plaats in het aanbod. Door genieten, bewustwording ontstaat uiteindelijk een zorgzamere houding t.o.v. de leefomgeving. Ook worden er zaken projectmatig opgepakt en uitgevoerd zoals een duurzaamheidsscan door middelbare scholieren in het kader van MVO voor Woerdense bedrijven.

PROJECT EN DOELSTELLING:	MAATREGELEN:	VERANTWOORDELIJK	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET		CHECK/ACT
Wat willen we bereiken	wat doen we om dit te realiseren	teammanager + projectleider			Stand van zaken
LOCALE ENERGIE-INITIATIEVEN <i>Doelstelling:</i> Het bevorderen van gebruik van zonne-energie en andere duurzame energie-besparende producten. Drempel zo laag mogelijk maken voor particulieren en ondernemers om zelf duurzaam energie op te wekken en te besparen.	- Gemeente stimulerende rol. - Voorbeeldfunctie gemeente door PV-panelen stadhuis. - Presentaties tijdens wijk- en dorpsplatforms.	Jan Zwaneveld/Remco Spoelstra/Fija Kers	n.v.t.		<i>Stand van zaken-Check/act:</i> Stimuleren presentaties in wijk- en dorpsplatforms.
STIMULEREN DUURZAME AANPASSINGEN IN OUDERE WONINGEN <i>Doelstelling:</i> Aanjagen van het concept Nul-op-de-meter renovatie zodat na de pilot dergelijke renovatie gefinancierd kunnen worden met de maandelijkse inleg van de energierekening	Deelname aan nul-op-de-meter-renovaties waarbij minimaal twee woningen in Woerden worden aangepast	Jan Zwaneveld/Remco Spoelstra/Fija Kers	Budget 2015: € 35.000		<i>Stand van zaken-Check/act:</i> Concept wordt bekeken vanuit vergunningverlening, gezamenlijk met andere Utrechtse gemeenten wordt gewerkt aan een fonds, ondersteuning van huiseigenaren wordt georganiseerd
SAMENWERKING U-THUIS U-thuis (samenwerking U-15 gemeenten/voorheen move the owner), <i>Doelstelling:</i> Stimuleren van energiebesparing en opwekken duurzame energie bij koopwoningen	- Inrichten van een digitaal energieloket (www.bleeve.nl) - Ondersteuning van initiatieven van onderaf	Jan Zwaneveld/Remco Spoelstra/Fija Kers			<i>Stand van zaken-Check/act:</i> Energieloket/Bleeve is per 1 april online, verschillende activiteiten voor initiatieven van onderaf zijn georganiseerd, plan voor vve's is opgesteld en wordt uitvoering aan gegeven, ontwikkeling van campagne is gestart.

PROJECT EN DOELSTELLING:	MAATREGELEN:	VERANTWOORDELIJK	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET		CHECK/ACT
Wat willen we bereiken	wat doen we om dit te realiseren	teammanager + projectleider			Stand van zaken
STIMULEREN DUURZAAM EN ENERGIEZUINIG GEDRAG <i>Doelstelling:</i> Duurzaam en energiezuinig gedrag stimuleren. Stimuleren duurzame aanpassingen aan woningen en gebouwen van verenigingen en stichtingen	• Warmtescan en zonnescan is voor iedereen toegankelijk. • Aanbieden van duurzaamheidslening voor particulieren en verenigingen en stichtingen • Bij communicatie over duurzaamheid/energie besparen en opwekken van energie onder de aandacht brengen. Koppeling met warmtescan/duurzaamheidslening.	Jan Zwaneveld/Remco Spoelstra/Fija Kers	n.v.t.		<i>Stand van zaken:</i> In 2014 zijn 16 aanvragen voor een duurzaamheidslening binnengekomen, waarvan 14 leningen zijn verstrekt met een totaalbedrag van € 93.000,-. De stand per 4-5-2015 laat zien dat er in 2015 al 6 aanvragen zijn binnengekomen. <i>Check/act:</i> - Duurzaamheidslening, warmtescan en zonnescan door middel van communicatie-uitingen onder de aandacht van inwoners blijven brengen.
STIMULEREN DUURZAME EN ENERGIEZUINIGE AANPASSINGEN AAN SCHOOLGEBOUWEN <i>Doelstelling:</i> Stimuleren van energiebesparing en opwekken duurzame energie bij schoolgebouwen	• Schoolbesturen informeren over duurzame en energiezuinige aanpassingen aan schoolgebouwen	Jan Zwaneveld/Remco Spoelstra/Fija Kers	n.v.t.		<i>Stand van zaken-Check/act:</i> Presentatie aan schoolbesturen heeft plaatsgevonden op 17 maart 2015. Eventuele vervolgstappen nog bezien.
STIMULEREN DUURZAME EN ENERGIEZUINIGE AANPASSINGEN <i>Doelstelling:</i> Stimuleren van duurzame en energiezuinige maatregelen bij evenementen	• Evenementenorganisatoren informeren over duurzame energie: inzicht in verbruik, omgaan met afval, catering, wat vraag je aan leveranciers, omgang met medewerkers (bv aanbieden gehoorbescherming)	Jan Zwaneveld/Remco Spoelstra/Fija Kers	n.v.t.		<i>Stand van zaken-Check/act:</i> Presentatie aan evenementenorganisatoren heeft plaatsgevonden op 18 november 2014. Eventuele vervolgstappen nog bezien.
STIMULERINGSREGELING DAKAFKOPPELEN <i>Doelstelling:</i> Stimuleren van de afvoer van schoonwater naar de sloot ipv. in het riool.	• Inventarisatie reeds gekoppelde daken • Opstellen aanpak • Bij reconstructies eigenaren informeren	Marjolein Bekkers/Wilco van Bodegraven	n.v.t.		<i>Stand van zaken-Check/act:</i> Inventarisatie reeds gekoppelde daken is afgerond. Aanpak gereed. Bij reconstructies worden eigenaren met een voortuin geïnformeerd en gestimuleerd over de mogelijkheid om hun dak af te koppelen.

PROJECT EN DOELSTELLING:	MAATREGELEN:	VERANTWOORDELIJK	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET		CHECK/ACT
Wat willen we bereiken	wat doen we om dit te realiseren	teammanager + projectleider			Stand van zaken
ENERGIEBEHEER (going concern) <i>Doelstelling:</i> Meer grip op energielasten. Het verkrijgen van inzicht in het gebruik en de bijbehorende kosten.	<i>Openbare ruimte</i> In kaart brengen energielasten gemalen, zuiveringsinstallaties, openbare verlichting, marktkosten, energielasten evenementen <i>Gemeentelijke gebouwen</i> In kaart brengen energielasten gemeentelijke gebouwen en inventarisatie aansluitingen. Keuze van een softwarepakket om energienota's te controleren en het energieverbruik te monitoren.	Marjolein Bekkers/ Jessica Rateland Edward vd Elshout/ Johan van Dulken	n.v.t. € 20.000 uit budget 2015 tbv aanschaf pakket energie-management	 	<i>Openbare ruimte:</i> <i>Stand van zaken- Check/act:</i> Doorbelasting van energiekosten aan evenementen waar mogelijk. Start 1 januari 2015 menukaart voor gebruik van stroom + verlichting. <i>Gemeentelijke gebouwen:</i> <i>Stand van zaken- Check/act:</i> Slimme meters zijn 1 ^e kwartaal 2015 geplaatst. Projectplan Energiebeheer wordt opgesteld.
NATUUR- EN MILIEUEDUCATIE <i>Doelstelling:</i> Bewustwording en gedragsverandering bewerkstellingen bij leerlingen basisscholen (speerpunt), middelbare scholen en algemeen publiek	- Educatie richting leerlingen basisscholen - Publieksacties - Projectmatige activiteiten: duurzaamheidsscan leerlingen middelbare school en "Kunst van het recyclen" voor BSO	Jan Zwaneveld/Fija Kers/ Esther Overgaag (ODRU)	n.v.t.		<i>Stand van zaken-Check/act:</i> Educatie richting leerlingen basisscholen is continue proces.
ZWERFVUILACTIES <i>Doelstelling:</i> Bevorderen bewustwording en gedragsverandering bij kinderen en volwassenen over belang van een schone leefomgeving en eigen verantwoording daarin	Organisatie van en/of deelname aan landelijke activiteiten	Arij Groenendaal	n.v.t.		<i>Stand van zaken- Check/act:</i> Jaarlijkse uitvoering/deelname van deze activiteiten.
LANDELIJKE DUURZAAMHEIDSACTIVITEITEN <i>Doelstelling:</i> Bevorderen bewustwording en	Gerichte keuze voor deelname c.q. aandacht vragen voor de volgende landelijke activiteiten: - Earth Hour (28 maart 2015) - Zo mogelijk aansluiting zoeken bij Europese Week van de mobiliteit	Jan Zwaneveld/Fija Kers	n.v.t.		<i>Stand van zaken- Check/act:</i> Jaarlijkse uitvoering/deelname van deze activiteiten.

PROJECT EN DOELSTELLING:	MAATREGELEN:	VERANTWOORDELIJK	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET		CHECK/ACT
Wat willen we bereiken	wat doen we om dit te realiseren	teammanager + projectleider			Stand van zaken
gedragsverandering van kinderen, volwassenen en ondernemers en de eigen verantwoording daarin	(september 2015) - Nacht van de Nacht (25-10-2015) - Dag van de Duurzaamheid (oktober 2015)				
FAIR TRADE GEMEENTE WOERDEN <i>Doelstelling:</i> Bewustwording van eerlijke handel en het stimuleren van het gebruik van fair trade producten, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als binnen de samenleving.	Uitspreken van de intentie om een fair trade gemeente te worden. De gemeente wil vanuit de rol als aanjager organisaties en burgers bij elkaar brengen om fair trade gemeente Woerden van de grond te krijgen.	Jan Zwaneveld/Fija Kers/Remco Spoelstra (ODRU)	n.v.t.		<i>Stand van zaken- Check/act:</i> Collegevoorstel mei 2015 voor het uitspreken van de intentie om een fair trade gemeente te worden. In de tweede helft 2015 bezien hoe dit aan te pakken. Hier moet wel voldoende draagvlak voor zijn bij organisaties en burgers om dit op te pakken.

6.6 Duurzame mobiliteit

Mobiliteit is belangrijk: naar het werk, naar familie en vrienden, een dagje uit en op vakantie. Echter gemotoriseerd verkeer is een belangrijke veroorzaker van CO₂ uitstoot, daarnaast is de benodigde fossiele brandstof eindig. Ook luchtkwaliteit is hierbij natuurlijk een item. Het is dan ook goed om te kijken naar mogelijke duurzame alternatieven. Dit geldt ook voor het eigen wagenpark van de gemeente.

Wagenpark en materieel gemeente

In 2010 heeft de gemeenteraad de motie aangenomen die aangeeft dat om te schakelen naar elektrische varianten waar mogelijk. De bode-auto is de eerste elektrische auto die door de gemeente is aangeschaft. Bij vervangen van (delen) van het wagenpark wordt dit een serieuze afweging. Uitgangspunt is hierbij wel dat het wagenpark de functie waarvoor zij wordt aangeschaft goed kan uitvoeren. Naast het gebruik van de wagens en materiaal wordt ook gekeken naar gedrag van de gebruikers.

Fietsstad Woerden

Woerden wil graag een fietsvriendelijke gemeente zijn waarin de fiets uiteindelijk een echt en volwaardig alternatief voor de auto is. De gemeente Woerden heeft een aantal speerpunten benoemd met daaraan gekoppeld een aantal concrete maatregelen ter stimulering van het fietsgebruik. Deze maatregelen zijn bijvoorbeeld: vaker voorrang voor fietsers, weghalen van onnodige hindernissen op fietsroutes, fietspaden comfortabeler maken, betere stallingsmogelijkheden en mogelijkheden onderzoeken voor laadpunten voor elektrische fietsen. Naast het uitvoeren van concrete maatregelen vindt de gemeente Woerden het belangrijk om te communiceren over fietsvriendelijke maatregelen.

Elektrisch rijden

Langzamerhand komen er steeds meer elektrische auto's in het Nederlandse straatbeeld. In 2012 is de verkoop van elektrische auto's gestart. Hoewel in absolute zin het aantal elektrische auto's nog klein is wordt wel steeds duidelijker dat elektrische varianten een serieus alternatief zijn. De ontwikkelingen op dit vlak gaan erg snel. Zo wordt de actieradius van elektrische auto's steeds groter, en gaat het laden steeds sneller. Net als in de rest van Nederland is ook in Woerden een begin gemaakt met het aanleggen van een laadinfrastructuur. Zowel in openbaar gebied als op particulier terrein. De gemeente Woerden faciliteert eigenaren en leasehouders van elektrische auto's wanneer hij/zij inwoner is binnen de gemeente, geen mogelijkheid heeft om op eigen terrein te parkeren en binnen 300 meter loopafstand nog geen oplaadpunt aanwezig is. Wanneer er wordt voldaan aan de hierboven genoemde drie eisen komt de aanvrager in aanmerking voor het aanvragen van een oplaadpunt in de openbare ruimte. Indien elektrische gebruikers op eigen terrein kunnen parkeren en opladen speelt de gemeente geen rol bij de installatie. Als parkeren en opladen op eigen grond niet mogelijk is wordt in overleg met de aanvrager een parkeerplaats in de openbare ruimte aangewezen binnen een loopafstand van 300 meter. De gemeente zorgt ervoor dat twee parkeervakken worden gereserveerd voor het opladen van elektrische auto's door middel van adequate bebording en belijning. Parkeerplaats en oplaadpunt zijn niet exclusief voor de aanvrager, maar zijn in brede zin bestemd voor elektrische auto's uit de wijk en bezoekers. Private verlengde huisaansluitingen vergt maatwerk. Per situatie wordt er bekeken wat de mogelijkheden zijn en of de gemeente Woerden hieraan wilt meewerken. Alle kosten zijn voor de aanvrager zelf.

PROJECT EN DOELSTELLING: Wat willen we bereiken	MAATREGELEN: wat doen we om dit te realiseren	VERANTWOORDELIJK afdelingsmanager + projectleider	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET		CHECK/ACT Stand van zaken
STIMULEREN DUURZAME MOBILITEIT <i>Doelstelling:</i> Stimuleren duurzame mobiliteit: drempels wegnemen voor elektrisch rijden	• 21 september 2013 evenement "Duurzaam Woerden" met onder andere duurzame mobiliteit • Plaatsing oplaadpunten in openbare ruimte mogelijk maken • Gemeente plaatst jaarlijks vijf oplaadpunten in de openbare ruimte gedurende drie jaar	M.b.t. oplaadpunten: Marjolein Bekkers/Rob Veelenturf	Budget 2014: € 30.000 voor interne kosten, bebording, plaatsing vijf oplaadpunten Budget 2015: € 30.000 voor interne kosten, bebording, plaatsing vijf oplaadpunten		<i>Stand van zaken:</i> Evenement 21 september 2013 is geslaagd. Overzicht per 1 januari 2015: op dit moment is er op tien locaties in de openbare ruimte laadgelegenheid voor elektrische auto's (twee plug-ins per oplaadzuil) en worden er nog vier aangelegd binnen 2 maanden. Verder zijn er nog 6 aanvragen in behandeling. <i>Check/act:</i> Doorlopend: plaatsing oplaadpunten in de openbare ruimte mogelijk maken. Gemeente plaatst jaarlijks vijf oplaadpunten in de openbare ruimte gedurende drie jaar.
VERDUURZAMEN GEMEENTELIJK WAGENPARK <i>Doelstelling:</i> Verduurzamen gemeentelijk wagenpark conform duurzaamheidscriteria Duurzaam Inkopen	• Beleid gemeentelijk wagenpark is elektrisch tenzij ... (motie raad)	Jan Rensenbrink	n.v.t.		<i>Stand van zaken-Check/act:</i> Op natuurlijke momenten verduurzaming gemeentelijk wagenpark.
WOERDEN FIETST NATUURLIJK <i>Doelstelling:</i> Woerden fietsvriendelijke gemeente waar fiets een volwaardig alternatief is voor auto en waardoor meer mensen de fiets pakken	• Concrete maatregelen ter stimulering van het fietsgebruik	Marjolein Bekkers/Ben Beving	n.v.t.		<i>Stand van zaken-Check/act:</i> Stimuleren fietsgebruik is continue proces. Voor 2016 bezien hoe verder met integraal beleid.

6.7 Leefbaarheid

Leefbaarheid heeft verschillende aspecten in zich en gaat over de vraag hoe aantrekkelijk een gebied of gemeenschap is om er te wonen en/of te werken. Binnen dit thema wordt gekeken naar Wijkgericht Werken, Woerden Werkt, Social Return en Afval = grondstof. Door de ingezette vergrijzing, het toenemen van vrije tijd en de opkomst van het thuiswerken neemt het belang van de directe woonomgeving, en alle leefbaarheidsaspecten die daarbij horen, toe. Dit geeft extra gewicht aan het strategisch inzetten van duurzaamheid op het vlak van de leefbaarheid. In het kader van “Slanke overheid, sterke samenleving” vervult de burger hier ook een essentiële rol in.

Wijkgericht Werken

Het beleidsterrein Wijkgericht Werken is een methodiek om de leefbaarheid in wijken, dorpen en buurten te verbeteren passend bij het uitgangspunt Slanke Overheid, Sterke Samenleving. De basis voor de te ontwikkelen aanpak op leefbaarheid vindt zijn oorsprong in het beleid Wijkgericht Werken, het collegeprogramma en het coalitieakkoord. Of een inwoner zich prettig voelt in zijn woonomgeving, of juist niet, hangt af van meerdere factoren. Op grond van de volgende vijf indicatoren wordt leefbaarheid gedefinieerd:

<i>Indicatoren</i>	<i>Factoren</i>
1. Voldoende voorzieningen	Wijkaccommodaties, scholen, winkels, parkeerfaciliteiten, openbare verlichting
2. (sociale) Veiligheid	Inbraak, drugsgebruik, vandalisme, verkeer
3. Milieu	Zwerfvuil, verontreiniging, luchtkwaliteit, geluidsoverlast
4. Kwaliteit Openbare Ruimte	Straatbeeld, verloedering, leegstand, autowrakken, kapotte speeltoestellen, onderhoud parken / straten / groen
5. Sociale Kenmerken	Buurtcontacten, burenhulp, gezondheidskenmerken, aanspraak Wmo

Met input van de inwoners van de wijken en dorpen worden wijkagenda's opgesteld. De wijken Molenvliet, Staatsliedenkwartier, Bloemen- en Bomenkwartier, Schilderskwartier en het dorp Kamerik hebben al een wijkagenda. In 2015 volgende andere wijken. Milieu is één van de indicatoren waarover de inwoner wordt geïnformeerd.

Woerden werkt

De landelijke economie met haar arbeidsmarkt is in beweging. De economie gaat slechter en de werkloosheid stijgt. Dat is in Woerden niet anders. Het aantrekken van de economie in Woerden, zodat een vitale economie op lokaal niveau wordt nagestreefd, heeft voordelen voor vele doelgroepen. De gemeente kan hierin een aanjagende en faciliterende rol in vervullen. Met dit in het achterhoofd is de projectgroep “Woerden werkt” geformeerd. De projectgroep is gestart met een brede brainstorm waar gekeken is naar nieuwe ideeën, activiteiten of onderwerpen die ten goede komen aan de economie van Woerden. Hierbij is gekeken naar een zgn. triple helix verbinding tussen de drie O's: Onderwijs, Ondernemers en Overheid. De overheid kan, als speler van deze driehoek, een faciliterende rol innemen bij het leggen van verbindingen tussen de partijen waarbij het de bedoeling is dat andere spelers hun weg zelf kunnen vervolgen. De gemeente neemt dan hooguit nog een ondersteunende rol in. De vier deelprojecten die uit de brainstorm naar voren kwamen zijn: Business Coach, Energieteams, Kaasacademie en Toer de Woerden. Het effect van alle deelprojecten is dat de economie en de arbeidsmarkt van Woerden aantrekt en dit heeft een positief effect op de leefbaarheid.

Energieteams

In dit duurzaamheidsplan wordt met name ingezoomd op het deelproject "Energieteams". Dit project houdt in dat in samenwerking met Ferm Werk, woningcorporatie Groen West, het lokale bedrijfsleven (doe 't zelf winkels, installateurs, aannemers) en eventueel het onderwijs één of meer energieteams worden opgezet die laagdrempelig adviezen geven over eenvoudige energiebesparing in huishoudens en in het verlengde daarvan complexere energiebesparende aanpassingen realiseren. Een energieteam bestaat uit een vijftal personen met een afstand tot de arbeidsmarkt (Wet werk en bijstand en Wet sociale werkvoorziening) en een meewerkend voorman/vrouw vanuit Ferm Werk. Het energieteam adviseert en pas eenvoudige aanpassingen toe; meer complexe aanpassingen zoals dak- en muurisolatie kunnen in samenwerking met externe installateurs en aannemers worden gerealiseerd.

Social Return

Social Return On Investment (SROI) heeft als uitgangspunt dat de investeringen van de gemeente naast de ingekochte diensten, werken of goederen ook zorgen voor een sociale toegevoegde waarde. Dit kan bijvoorbeeld doordat opdrachtnemers een deel van de werkzaamheden laten uitvoeren door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Ook kunnen opdrachtnemers kiezen voor een andere invulling van deze sociale toegevoegde waarde. Een voorbeeld hiervan is dat de opdrachtnemer het onderhoud van een speelplaats op zich neemt. Dit levert voor de gemeente een besparing op welke vervolgens weer ingezet kan worden voor sociale doelstellingen.

Afval = grondstof

Van de totale hoeveelheid huishoudelijk afval die in Woerden vrijkomt belandt 44% in de verbrandingsoven. Ofschoon bij de verbranding groene energie wordt teruggewonnen, gaan er een hoop kostbare en herbruikbare grondstoffen verloren. Dat is zonde, want grondstoffen worden door de toenemende vraag steeds schaarser. In het belang van duurzaamheid is het zaak zoveel mogelijk afval als grondstof in te zamelen, zodat verspilling van grondstoffen wordt tegengegaan, en bovendien een grotere bijdrage geleverd wordt aan het tegengaan klimaatverandering (CO₂-reductie). In het afvalbeheerplan is de koers uitgestippeld voor de afvalinzameling van Woerden voor de periode 2013 - 2017. Belangrijk uitgangspunt daarbij is dat afval als grondstof wordt beschouwd. We moeten van afvalinzameling naar grondstoffeninzameling. Niet alleen omdat daarmee het milieu gediend is, maar ook de portemonnee. Immers grondstoffen leveren geld op, en voor afval moet worden betaald. Aan het afvalbeheersplan zijn verschillende maatregelen gekoppeld. Zie voor meer informatie het Afvalbeheerplan 2013-2017.

PROJECT EN DOELSTELLING:	MAATREGELEN:	VERANTWOORDELIJK	BIJDRAGE UIT DUUR- ZAAMHEIDS- BUDGET		CHECK/ACT
Wat willen we bereiken	wat doen we om dit te realiseren	teammanager + projectleider			<i>Stand van zaken</i>
AFVALBEHEERPLAN 2013-2017 <i>Doelstelling:</i> In 2017 65% van het huishoudelijk afval van Woerden inzamelen als grondstof en maximaal 35% van het afval ongescheiden inzamelen als restafval. Deze doelstelling zoveel mogelijk realiseren met bronscheiding (afval scheiden waar het vrij komt).	Verschillende maatregelen en activiteiten inzetten om afvalscheiding te bevorderen en restafval tot een minimum te beperken.	Arij Groenendaal	n.v.t.		<i>Stand van zaken-Check/act:</i> Verschillende maatregelen staan gepland voor 2015.
WOERDEN WERKT: ENERGIETEAMS <i>Doelstelling:</i> - Bevordering bewustwording duurzaamheid, vermindering energie gebruik, vermindering CO2 uitstoot - Bevordering re-integratie bijstandsgerechtigden met afstand tot arbeidsmarkt - Stimulering lokale economie door doe 't zelf winkels, installateurs en aannemers te laten participeren - Besparing energiekosten: positief inkomenseffect huishoudens laag inkomen	- Energieteams bezoeken huishoudens om adviezen te geven over mogelijkheden tot energiebesparing - Energieteams passen eenvoudige aanpassingen toe (aanbrengen isolatiemateriaal, waterbesparende kranen, spaarlampen etc.) - Meer complexe aanpassingen zoals dak- en muurisolatie kunnen in samenwerking met externe installateurs worden gerealiseerd - Indien het project aansluit kan het na afronding (januari 2015) worden voortgezet en uitgebreid door Ferm Werk	Lisette Brekelmans/ Gerard Kraaijkamp	€ 10.000 uit budget 2014		<i>Stand van zaken- Check/act:</i> Energieteams zijn eind 2014 van start gegaan.

Bijlage 1: Stand van zaken rond stimuleringsregelingen (overzicht d.d. 23 februari 2015)

Subsidie kan worden gebruikt als financieel instrument om maatschappelijk gewenste effecten op het gebied van duurzaamheid te realiseren. Subsidies worden gezien als een middel en zijn geen doel op zich. Projecten die innovatief en multidisciplinair zijn, met een voorbeeldwerking, hebben over het algemeen de meeste kans op subsidie. Vanuit de gemeente wordt per project gezien wat de mogelijkheden zijn. Het kan hierbij zijn dat de gemeente al bezig is met een bepaalde activiteit waarvoor subsidie beschikbaar is. Ook kunnen nieuwe initiatieven opgepakt worden om aanspraak op een bepaalde subsidie te kunnen maken. Waar mogelijk (bijvoorbeeld bij een aanvraag omgevingsvergunning) attendeert de gemeente inwoners en ondernemers over stimuleringsregelingen.

Stimuleringsregelingen op Europees niveau

De Europese Unie biedt subsidieprogramma's waar gemeenten aanspraak op kunnen doen. Eén van de Europese doelstellingen voor 2020 is "klimaatverandering en duurzame energievoorziening". In de EU subsidieprogramma's 2014-2020 wordt daarom onder meer ingezet op Biobased Economy, energie-efficiëntie, hernieuwbare bronnen en CO2 reductie. Dit krijgt vorm in verschillende Europese subsidieprogramma's, zoals EFRO – Kansen voor West, Horizon2020, INTERREG en LIFE+. Met name op het gebied van duurzaamheid wordt draagvlak voor projecten belangrijk geacht. Op dit moment loopt er geen duurzaamheidsproject binnen de gemeente Woerden dat gesubsidieerd wordt door de EU.

Stimuleringsregelingen op rijksniveau

Het Rijk biedt voor gemeenten weinig mogelijkheden op het gebied van duurzaamheid. Gemeenten en bedrijven kunnen wel gebruik maken van de Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE+), bijvoorbeeld voor zonnepanelen. Voor bedrijven die winst maken zijn verschillende fiscale regelingen om voordelig te investeren in energiezuinige technieken en duurzame energie, zoals de Energie-investeringsaftrek (EIA) en de VAMIL/MIA. De precieze fiscale voordelen verschillen per bedrijf. Het is voor ondernemers dan ook raadzaam de mogelijkheden met de (eigen) financieel adviseur of accountant te bespreken. Er zijn incidenteel stimuleringsregelingen voor woningbezitters; zie het overzicht op www.energiesubsidiewijzer.nl. Voorheen waren er mogelijkheden voor bijvoorbeeld de aanschaf van zonnepanelen maar deze regeling is inmiddels gesloten. Momenteel kunnen inwoners terecht bij (groene) banken voor een duurzame lening of groenhypotheek.

Energieakkoord

Ruim 40 partijen waaronder de nationale overheid hebben het Energieakkoord afgesloten. In dit akkoord zijn vele maatregelen afgesproken voor verschillende doelgroepen. Daarnaast is in 2014 de Demonstratie Energie Innovatie (DEI) regeling opengesteld, voor ondernemingen die zeer innovatieve demonstratieprojecten uitvoeren die energie besparen, duurzame energie opwekken of het gebruik ervan stimuleren.

Stimuleringsregelingen op provinciaal niveau

De provincie Utrecht biedt incidenteel subsidiemogelijkheden voor de gemeente op het gebied van duurzaamheid. Een stimuleringsregeling van de provincie Utrecht voor agrariërs is "asbest eraf, zonnepanelen erop". Aanvragen voor deze subsidieregeling kunnen t/m 1 september 2015 worden ingediend, of tot het subsidieplafond is bereikt (zie www.asbestvanhetdak.nl). Er zijn op dit moment geen andere provinciale subsidies bekend op het gebied van duurzaamheid.

Als er sprake is van projectvoorstellen die gezamenlijke ambities onderschrijven kunnen deze met de provincie worden besproken. De provincie kan dan ondersteuning bieden in de regie van projecten, door inzet van mensen en middelen ten behoeve van de realisatie van uitvoeringsprojecten. Breed draagvlak voor de projecten is hierbij van groot belang.

Stimuleringsregelingen gemeente Woerden

Duurzaamheidsbudget

De gemeente Woerden verstrekt geen subsidie, maar stimuleert duurzaamheid door een Duurzaamheidsbudget: de raad heeft hiervoor een jaarlijks budget van € 100.000,- beschikbaar gesteld. Bij de besteding van dit budget is het uitgangspunt dat duurzaamheid bedrijfseconomisch moet renderen; een initiatief bekijft alleen als het zonder subsidie kan bestaan. In bepaalde gevallen kan vanuit duurzaamheidsbudget ondersteuning worden gegeven aan projecten "die net dat extra zetje nodig hebben" om van de grond te komen. De raad wordt door een raadsinformatiebrief jaarlijks op de hoogte gehouden van projecten die mede van de grond zijn gekomen door een financiële ondersteuning vanuit dit budget. Ook in dit actieprogramma wordt dit inzichtelijk gemaakt: zie hiervoor de tabellen van projecten/activiteiten die bij ieder thema zijn opgenomen.

Duurzaamheidslening

Daarnaast heeft de raad een speciaal fonds ingesteld voor de duurzaamheidslening met als doel duurzame energiebesparende maatregelen voor een eigen woning of verenigingsgebouw te stimuleren. Jaarlijks is hiervoor € 100.000,- beschikbaar. Een lening kan aangevraagd worden voor bedragen tussen de € 2.500,- en € 15.000,- met een looptijd van 10 of 15 jaar (afhankelijk van het bedrag). De volgende energiebesparende maatregelen kunnen met deze lening worden gefinancierd: warmtepomp, zonnepanelen, zonneboiler, microwarmtekrachtsystemen, isolatie van gevel/dak/vloer/ramen, warmteterugwinning uit ventilatie of douchewater, en vegetatiedaken. Zie voor meer informatie www.woerden.nl

(wijzigingen/aanvullingen voor dit actieprogramma duurzaamheid graag mailen naar: kers.f@woerden)

Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden in 2030

Inhoud

1.	Achtergrond.....	3
2.	CO2 footprint Woerden, waar staan we nu?	3
3.	Definitie 'Klimaatneutrale gemeente'	5
4.	Wat gebeurt er al?	6
5.	Speerpunten klimaatneutraal Woerden, samen moeten we het doen	7
6.	Wat zijn ieders rollen?	10
7.	Hoe organiseren we het?	11
8.	Wat gaan we doen?	11
9.	Wat is de planning?	13
10.	De financiële onderbouwing	14

1. Achtergrond

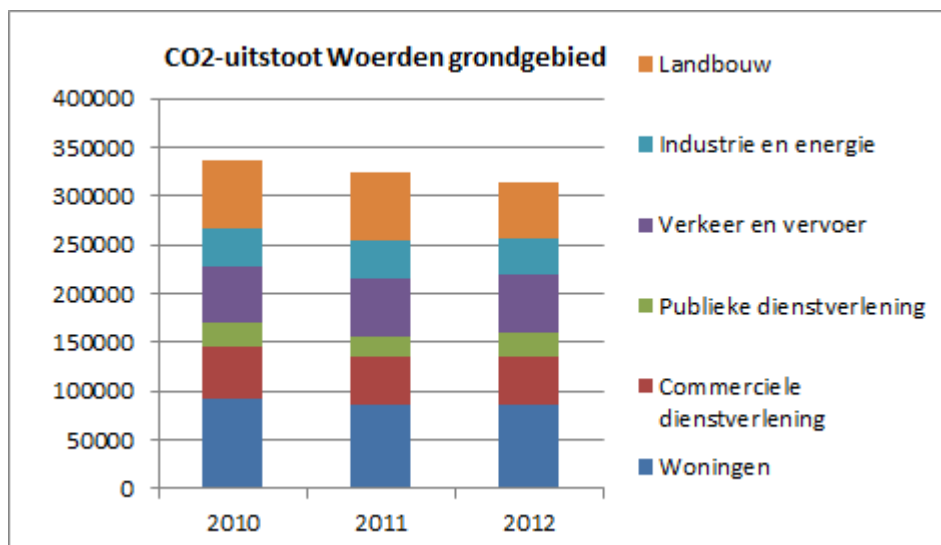
De gemeenteraad van Woerden heeft op 30 oktober 2014 de motie 'duurzaam met een doel' aangenomen waarin de stevige ambitie is verwoord om in 2030 een klimaatneutrale gemeente te zijn. In de motie is ook gevraagd een actieprogramma op te stellen om deze ambitie te realiseren. In deze notitie wordt een voorstel gedaan voor de aanpak om het project op te starten.

Bij de uitvoering van de ambitie om in 2030 klimaatneutraal te zijn ligt de nadruk met name op de ecologische aspecten (Planet), met een focus op klimaat en energie. Duurzaamheid is echter een breder begrip. Naast de aandacht voor klimaat en energie moet in dit project ook aandacht zijn voor sociale aspecten (People) en economische aspecten (Profit).

Allereerst wordt in deze notitie aangegeven wat de huidige 'klimaatsituatie' in Woerden is. De CO₂-uitstoot van de gehele gemeente is inzichtelijk gemaakt. Hieruit blijkt welk aandeel de diverse groepen en sectoren hebben in de klimaatvoetafdruk van de gemeente Woerden.

2. CO2 footprint Woerden, waar staan we nu?

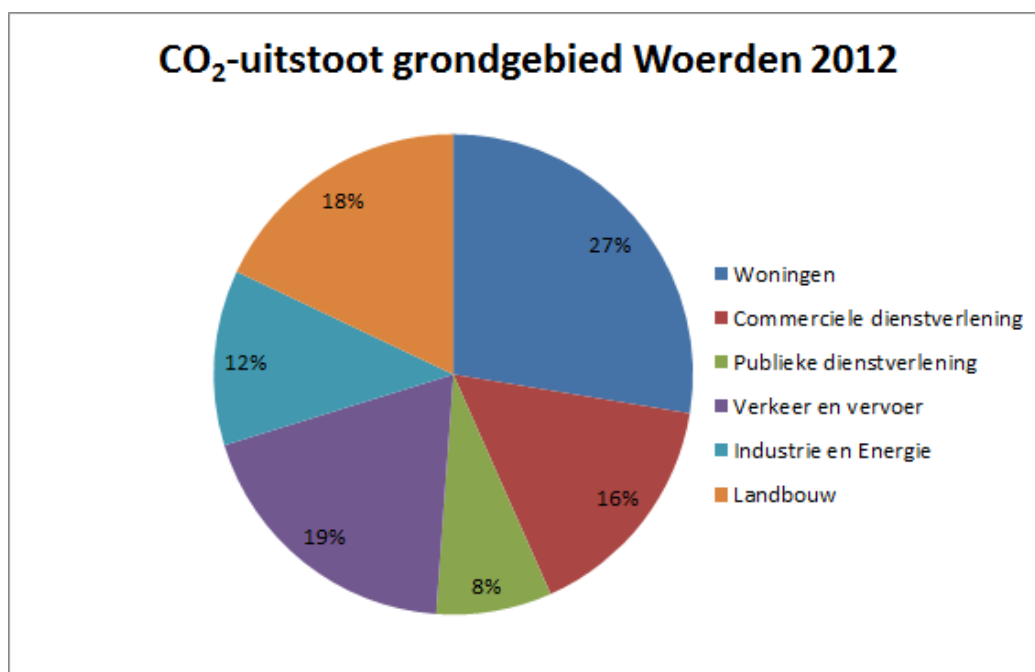
Met behulp van de Klimaatmonitor van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu is de ontwikkeling van de CO₂-uitstoot in Woerden in de periode 2010 – 2012 inzichtelijk gemaakt. Hier zijn overige broeikasgassen en de CO₂-uitstoot uit materialen niet in meegenomen. Waar de sectoren uit bestaan is in de bijlage bij deze notitie terug te vinden (pagina 15 en 16).

(bron: www.klimaatmonitor.databank.nl)

Door de som van de uitstoot van de categorieën op te tellen, is de totale CO₂-uitstoot van Woerden berekend. Er is een dalende trend te zien. De uitstoot door vervoer op snelwegen is niet in de berekening meegenomen. De totale uitstoot van de gemeente Woerden in 2012 bedroeg 313.395 ton CO₂. Dit komt overeen met ca. 2 miljard autokilometers ofwel 52.000 rondjes om de aarde.

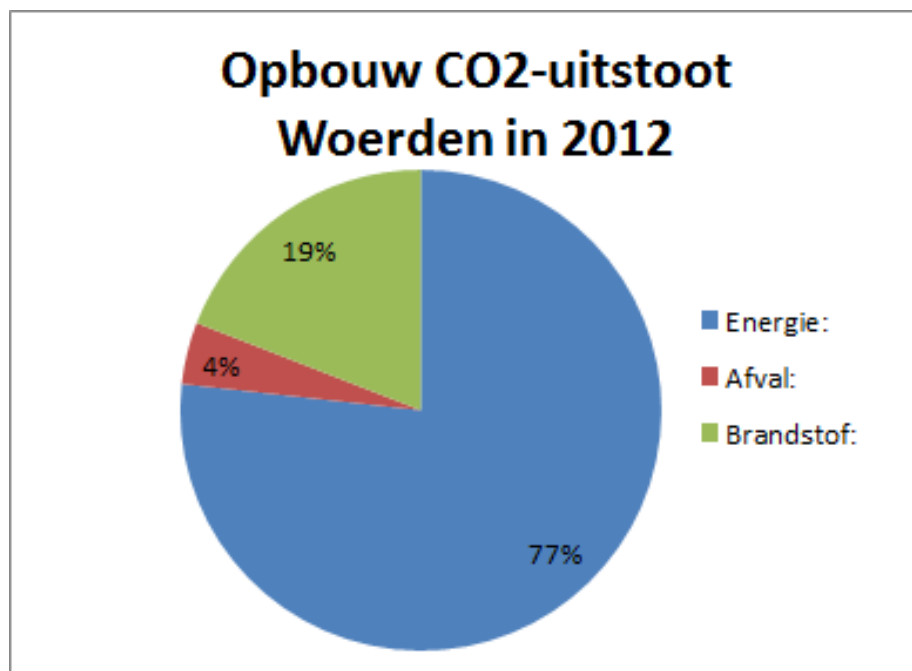
In onderstaande figuur is voor 2012 het aandeel per categorie weergegeven:

Sectoren in Woerden	ton CO ₂	
Woningen	86.467	27,6%
Commerciële dienstverlening	49.381	15,8%
Publieke dienstverlening	24.438	7,8%
Verkeer en vervoer	59.821	19,1%
Industrie en Energie	36.987	11,8%
Landbouw	56.301	18,0%
Totaal:	313.395 ton	100,0%

Woningen zijn verantwoordelijk voor het grootste deel van de CO₂-uitstoot met 27%. De gebouwde omgeving als geheel: woningen en alle dienstverleningen hebben een aandeel van meer dan de helft (51%). Dit is lager dan in veel andere gemeenten. In vergelijking met andere gemeenten valt het grote aandeel van de landbouw op (18%) op. Hierin is alleen het energieverbruik van de landbouw meegenomen. De effecten van methaan en lachgas zijn niet meegenomen. Voor Woerden zijn voor landbouw wel getallen uit 2009 beschikbaar: voor methaan (CH₄) 44,629 ton CO₂ en lachgas NO₂ 35.867 ton. Hieruit blijkt dat deze 'overige broeikasgassen' een grote bijdrage kunnen leveren aan de klimaatvoetafdruk van Woerden.

Onderstaande figuur geeft de opbouw weer van de CO₂-uitstoot. Het aandeel energieverbruik, afval en brandstofliters voor vervoer (excl. snelwegen) bedraagt in Woerden:

Het blijkt dat het overgrote deel (77%) wordt veroorzaakt door het energieverbruik van elektriciteit en aardgas. De verwerking en verwijdering van afval bedraagt 4%.

2.1 Monitoren

De CO₂-footprint laat zien waar Woerden in 2012 stond. Om te bereiken dat Woerden in 2030 klimaatneutraal is, is het belangrijk de voortgang te bewaken. Voorgesteld wordt om iedere twee jaar een CO₂-footprint voor de gehele gemeente te maken. De eerstvolgende footprint wordt eind 2015 gemaakt op basis van de cijfers over 2014. De eerste CO₂-footprints moeten goed “ingeregeld” worden zodat zij daarna eenvoudig geactualiseerd kunnen worden. De geplande invoering van energiemanagement bij de gemeente Woerden helpt bij een snelle actualisatie.

3. Definitie ‘Klimaatneutrale gemeente’

De term klimaatneutraal kent verschillende definities. In deze notitie wordt onder klimaatneutraal verstaan: “Een klimaatneutrale gemeente houdt in dat alle activiteiten en processen op het gemeentelijk grondgebied geen bijdrage meer leveren aan klimaatverandering in de vorm van CO₂-uitstoot”.

Voor de gebouwde omgeving wordt materiaalgebonden CO₂-emissie buiten beschouwing gelaten. Dit geldt ook voor de uitstoot door vervoer op snelwegen en de effecten van methaan en lachgas.

4. Wat gebeurt er al?

De gemeente heeft de laatste jaren niet stilgezeten op het gebied van duurzaamheid en energiebesparing. Door de eigen organisatie, inwoners en ondernemers is de afgelopen tijd al veel bereikt. Enkele voorbeelden zijn:

Energiebesparing bij woningen

- Duurzaamheidslening beschikbaar voor huiseigenaren en verenigingen.
- Warmtescan: een aanleiding om aan de slag te gaan met energiebesparing.
- Aanhaken en een financiële bijdrage leveren aan het landelijke programma Stroomversnelling koop gericht op Nul-op-de-meter renovaties.

Eigen organisatie

- Zwembad Batensteinbad is verduurzaamd door het nemen van diverse energiebesparende maatregelen. Het dak van het Batensteinbad is obv de postcoderoos ter beschikking gesteld aan de energiecorporatie.
- Zonnepanelen op het dak van het gemeentehuis.
- Met de pilot dynamisch verlichten, onder andere door te dimmen, wordt in Woerden ervaring opgedaan. Doel is om hiermee aanzienlijke besparingen te realiseren.

Duurzaamheid bij bedrijven en organisaties

- Energiebesparing bij kantoren: de Omgevingsdienst Regio Utrecht heeft themacontroles uitgevoerd om de mogelijkheden voor energiebesparing van kantoorpanden vast te stellen. Hierbij zijn jaarlijkse besparingen tot 15% haalbaar.
- Presentatie over de mogelijkheden om evenementen te verduurzamen.

Naast deze inspanningen binnen de gemeente Woerden worden ook door andere overheden en organisaties activiteiten georganiseerd die een positieve impact hebben op het klimaat. Zo stimuleert het rijk grootschalige duurzame energiebronnen (bijvoorbeeld grote PV-systemen) met een stimuleringsregeling (SDE+) en hebben landelijke partijen zoals Stichting Natuur en Milieu en Urgenda verschillende acties voor bijvoorbeeld gezamenlijke inkoop van zonnepanelen opgezet. Dichter bij huis is de gebiedscommissie Utrecht-West actief in het stimuleren van de komst van de Energieneutrale Melkveehouderij. Tot slot dragen activiteiten zoals de streekmarkt ook bij aan een vermindering van de te rijden kilometers door voedsel lokaal af te zetten.

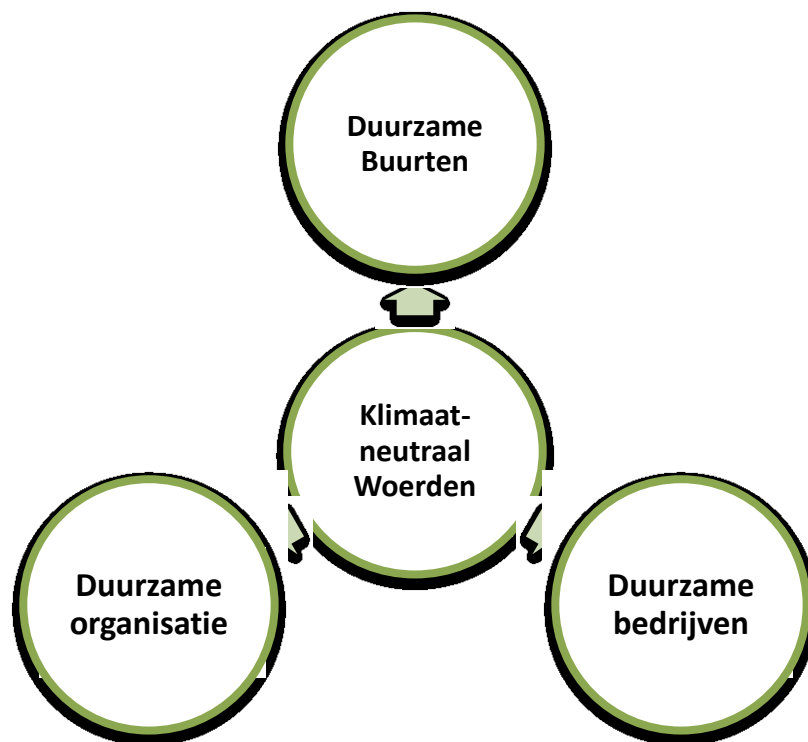
Activiteiten worden door de gemeente vanuit een breed kader georganiseerd. Waar mogelijk wordt gezamenlijk opgetrokken met verschillende organisaties en overheden zodat activiteiten elkaar waar mogelijk versterken.

5. **Speerpunten klimaatneutraal Woerden, samen moeten we het doen**

De ambitie om in 2030 een klimaatneutrale gemeente te zijn is een hoge ambitie. Dit kan de gemeente niet alleen realiseren. Dit is een opgave die de gemeente op moet pakken in samenwerking met partijen uit de Woerdense samenleving. Gezamenlijk zullen zij de zoektocht aan moeten gaan naar kansen en mogelijkheden om Woerden klimaatneutraal te maken.

De gemeentelijke organisatie kijkt ook naar zichzelf. Een klimaatneutrale gemeente kan alleen bereikt worden als op alle werkterreinen van de gemeente duurzaamheid het uitgangspunt is. Alle medewerkers, alle afdelingen, moeten duurzaam gaan werken. Dit vereist dat iedereen zich bewust is van het begrip 'duurzaamheid' en weet wat dat betekent voor de invulling van zijn of haar werk.

Voor de aanpak om te komen tot een klimaatneutrale gemeente zijn drie speerpunten geformuleerd:

Speerpunt 'Duurzame buurten'

Veel inwoners hebben iets met duurzaamheid. Het is niet alleen een politieke ambitie, maar ook een thema dat leeft in de samenleving. Op allerlei vlakken zijn inwoners actief. Dit gaat om energiemaatregelen bij woningen, aanschaf van elektrische auto's, duurzame kweek van voedsel, en het zelf opwekken van energie. Inwoners van de gemeente willen een duurzame samenleving.

Speerpunt 'Duurzame bedrijven'

De aandacht voor duurzaamheid, is ook terug te zien bij Woerdense bedrijven en organisaties. De gemeente kan deze partijen stimuleren om duurzamer, energiezuiniger en maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Deze partijen zijn niet alleen van belang voor de eigen duurzame bedrijfsvoering, maar kunnen ook een bijdrage leveren als aanbieder van duurzame oplossingen.

Speerpunt 'Woerden duurzaam werkende organisatie'

Bij de 'duurzame overheid' gaat het vaak om de gemeentelijke bedrijfsvoering, inkoop, energiegebruik van gemeentelijke gebouwen en het wagenpark. Maar het gaat verder dan dat, Woerden levert ook een breed scala aan diensten en producten, zoals vergunningen, handhaving en zorg. Ook hierin is verduurzaming noodzakelijk voor het behalen van de ambitie klimaatneutraal in 2030.

In de volgende paragrafen wordt verder ingegaan op de drie speerpunten.

5.1 Speerpunt Duurzame Buurten

Zoals gezegd zijn veel inwoners, in meer of mindere mate, bezig met duurzaamheid. Dit uit zich in specifieke acties zoals het energiezuiniger maken van de woning, (zelf) duurzame energie opwekken via zonnepanelen, het aanschaffen van een elektrische auto en het verminderen van voedselverspilling.

De Woerdense inwoners zijn verantwoordelijk voor hun eigen handelen. Dit betekent niet dat de gemeente geen rol heeft. De rol van de gemeente bij dit speerpunt is om inwoners te enthousiasmeren en hen een actieve rol te geven bij verduurzaming van hun gemeente. Bijvoorbeeld door het laten zien en bieden van de concrete handelingsmogelijkheden. Maar de gemeente kan meer doen. Het gaat dan om het ondersteunen en faciliteren van inwoners. Bewoners en wijkinitiatieven lopen tegen knelpunten aan waar de gemeente bij kan helpen. De uitdaging die hier ligt is om het initiatief bij de bewoners te laten en dit als gemeente niet over te nemen.

Betrokken partners, o.a.:

Particuliere huiseigenaren

U-THUIS

Wijk- en dorpsplatforms

Woningbouwvereniging
GroenWest

Toeleverende partijen

Lokale duurzame
energiecorporaties

De hoofdthema's waar het bij de verduurzaming van buurten om gaat zijn:

- Verduurzaming van woningen (zowel op comfort als op energiehuishouding);
- Verduurzaming van vervoer;
- Voedsel (hier wordt in eerste instantie niet op in gezet)

Binnen het speerpunt Duurzame Buurten zet de gemeente in op het stimuleren en faciliteren van duurzame wijkinitiatieven. De aandacht ligt in eerste instantie op energie- en klimaatinitiatieven.

Duurzame Buurten wordt interactief uitgewerkt, rekening houdend met de behoeften in buurten. De woningbouwcorporatie, dorps- en wijkplatforms en sportverenigingen zijn partijen die hier bij betrokken worden. Ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid.

Daarnaast wordt, in het samenwerkingsverband U-THUIS, met 15 Utrechtse gemeenten gewerkt aan campagnes en andere activiteiten om particuliere woningeigenaren te bewegen en te ondersteunen bij de verduurzaming van hun woning. Deze inzet zal geïntensiveerd moeten worden.

5.2 Speerpunt Duurzame bedrijven

In Woerden zijn veel verschillende soorten bedrijven, organisaties en verenigingen. Allen met hun eigen verschijningsvorm en mogelijkheden om te verduurzamen. De volgende partijen zijn onder andere te onderscheiden:

- Landbouw
- Industrie
- Dienstverlening
- Scholen
- (sport) verenigingen
- Gemeentelijke gesubsidieerde instellingen
- ZZP-ers

Betrokken partners, o.a.:
Agrariërs
MKB
Scholen, verenigingen en instellingen
OKW, ZOOOM
Gebiedscommissie Utrecht West
VIC
LTO Noord

De rol van de gemeente bij dit speerpunt is divers. Zo kan de gemeente partijen met elkaar in contact brengen en kan zij partijen faciliteren en adviseren. Ook kan de gemeente leren van ervaringen die bedrijven hebben opgedaan en daar waar mogelijk toepassen binnen de eigen organisatie (faciliteren van kennisuitwisseling). Samen met de verschillende partijen wordt een “aanjaagplan” opgesteld om zo te komen tot duurzame bedrijven en organisaties. Bestaande koepelorganisaties en bedrijvenverenigingen als de Ondernemers Kring Woerden (OKW) spelen hierin een belangrijke rol. Bedrijven uit Woerden kunnen ook een bijdrage leveren in de verduurzaming door het commercieel aanbieden van diensten en materialen, bijvoorbeeld voor het plaatsen van zonnepanelen.

5.3 Speerpunt Woerden duurzaam werkende organisatie

Door de ambities van de gemeente moeten alle diensten en producten van de gemeente bijdragen aan duurzaamheid, en daarmee ‘bewezen duurzaam’ zijn. Om dit te bereiken is het belangrijk dat medewerkers zich bewust zijn wat ‘Woerden klimaatneutraal’ inhoudt en hoe zij daar in hun werk aan kunnen bijdragen. Dit verlangt van alle medewerkers een inspanning. In het begin is dat intensief, maar uiteindelijk wordt duurzaam handelen een vanzelfsprekendheid. Daarmee gaat dit speerpunt veel verder dan het borgen wat nu al wordt gedaan. Ook bij de herhuisvesting van het gemeentehuis speelt duurzaamheid een belangrijke rol.

Betrokken partners, o.a.:
Gemeentelijke afdelingen
Toeleveranciers
Andere overheden

Samen met de gemeentelijke organisatie wordt bekeken hoe de gemeente verder verduurzaamd kan worden. Gezien de ambitie en de invloed op het eigen handelen van de gemeentelijke organisatie is voor vrijblijvendheid geen plaats.

6. Wat zijn ieders rollen?

Om in 2030 een klimaatneutrale gemeente te zijn is de inzet van de gemeente en de samenleving van Woerden essentieel.

Inwoners en bedrijven zijn verantwoordelijk voor hun eigen handelen. Daarmee zijn zij ook zelf verantwoordelijk voor het nemen van duurzame keuzes. Dat betekent niet dat de gemeente hier helemaal geen rol in heeft. Wel is deze rol van de gemeente sterk afhankelijk van de doelgroep. Per speerpunt wordt hieronder inzichtelijk gemaakt welke (mogelijke) rollen de gemeente kan invullen voor de verduurzaming van Woerden.

Rol van de gemeente

Duurzame buurten

- Partijen bij elkaar brengen
- Wegnemen van belemmeringen
- Sluiten van convenanten met woningbouwcorporaties
- Beschikbaar stellen van informatie over duurzaam bouwen
- Ondersteunen en faciliteren van burgerinitiatieven
- Uitvoeren van besparingscampagnes
- Ondersteunen van vve's

Duurzame bedrijven

- Beschikbaar stellen van informatie over o.a.:
- duurzaam ondernemen
- duurzame mobiliteit
- energiebesparing
- Initiëren en sluiten van convenanten met koplopers
- Toezicht en handhaving
- Samen vorm geven aan bijv. een thematafel duurzaam, MVO-platform en 'ondernemers leren van ondernemers'.

Duurzame organisatie

- Het goede voorbeeld geven; komen tot een energieneutrale bedrijfsvoering
- Verduurzamen van de dienstverlening
- Verduurzamen van gemeentelijke producten

Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden in 2030

7. Hoe organiseren we het?

Ieder speerpunt krijgt een aanjager. Elke aanjager is verantwoordelijk voor een plan van maatregelen en de uitvoering daarvan. Binnen het speerpunt moet de aanjager de partijen in beweging krijgen en stimuleren te verduurzamen. De aanjager is niet verantwoordelijk voor het eindresultaat, maar zorgt voor de beweging binnen het speerpunt. De deelnemers zoals inwoners, bedrijven, afdelingen, organisaties etc. blijven zelf verantwoordelijk voor het nemen van duurzaamheidsmaatregelen en activiteiten zoals het isoleren van de eigen woning of het aanschaffen van een elektrische auto.

Omdat de drie aanjagers werken aan de overkoepelende doelstelling Woerden klimaatneutraal in 2030 is aansturing van bovenaf noodzakelijk. Een programma manager neemt deze rol op zich.

Schematisch ziet dit er als volgt uit:

De aanjagers gaan in gesprek met de samenleving en gemeentelijke organisatie om gezamenlijk te komen tot het concrete plan dat nodig is om uiteindelijk die klimaatneutraliteit te bereiken. Niet opleggen, maar samen ontwikkelen. De kennis en ideeën vanuit de samenleving en gemeentelijke organisatie dienen als inspiratie en worden als leidraad gebruikt.

8. Wat gaan we doen?

De eerste stap is om in gesprek te gaan met (de koepelorganisaties van) inwoners, het bedrijfsleven en de gemeentelijke organisatie. Bij de speerpunten Duurzame Buurten en Duurzame Bedrijven wordt begonnen met het initiëren van samenwerking tussen partijen die willen verduurzamen, de koplopers. Hierbij wordt gebruik gemaakt van inspirerende voorbeelden van andere gemeenten en

Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden in 2030

stedenbandpartner Steinhagen. De gemeente is één van de partijen. Samen met deze koplopers gaan de aanjagers een “aanjaagplan” opstellen. Dit plan is gericht op de koplopers en het in beweging zetten van het hele peloton. Het streven is om uiteindelijk te komen tot een klimaatneutrale gemeente, en daar is de hele samenleving van Woerden bij nodig!

Aanpak Duurzame Buurten

De CO2-footprint van de gemeente Woerden laat zien dat het goed is om bij het speerpunt duurzame buurten de aanpak te richten op woningen en op verkeers- en vervoersbewegingen van inwoners. Bij woningen gaat het om zowel de particuliere koopwoningen en huurwoningen. Collectief organiseren, zoals het gezamenlijk inkopen van zonnepanelen, of op wijk- of dorpsniveau is een prima voorbeeld van wat mogelijk is.

Planning op hoofdlijnen “Duurzame buurten”

Activiteiten

In gesprek met woningbouwvereniging Groen West over verduurzaming van de huurwoningen en hun bijdrage aan het behalen van de ambitie “Klimaatneutraal Woerden 2030”.

Opzetten van een gezamenlijke aanpak voor de verduurzaming van de particuliere koopwoningen, waarin de verschillende actoren hun eigen verantwoordelijkheden hebben. Bestaande initiatieven zoals U-THUIS en de nul-op-de-meter renovaties worden hier ook bij betrokken. Daarnaast valt ook te denken aan nieuwe initiatieven zoals het stimuleren van energieadviezen en collectief inkopen.

Opzetten van een stimulerings- en ondersteuningsstructuur van initiatieven van onderaf, vanuit de wijken en kernen, waardoor de kracht van de samenleving ingezet wordt voor de verduurzaming van de gemeente.

In kaart brengen van de mogelijkheden om de vervoerbewegingen van de inwoners te verduurzamen.

Aanpak Duurzame Bedrijven

Wat de beste manier is voor sectoren om te verduurzamen en wat de beste aanpak is verschilt per sector. Binnen de sectoren zijn bestaande overlegvormen, samenwerkingsverbanden en koepelorganisaties die bij het zoeken naar kansen en mogelijkheden voor verduurzaming hier een rol in kunnen spelen.

Mogelijke activiteiten:

Afsluiten convenanten

Oprichten van een MVO-platform

MVO-campagne uitvoeren

Duurzaamheid en energiebesparing in bestaande netwerken

Planning op hoofdlijnen “Duurzame bedrijven”

Activiteiten

Per sector een gezamenlijke aanpak voor de verduurzaming van de bedrijven in Woerden, waarin de verschillende actoren hun eigen verantwoordelijkheden hebben. Bestaande overlegvormen, samenwerkingsverbanden en koepelorganisatie worden hier bij betrokken.

Sectoren	
1. Landbouw	5. ZZP-ers
2. Scholen	6. Dienstverlening (kantoren)
3. MKB	7. Industrie
4. (Sport) verenigingen	8. Gemeentelijk gesubsidieerde instellingen

Het is niet mogelijk om met alle sectoren tegelijkertijd aan de slag te gaan, er moeten keuzes gemaakt worden. Per jaar wordt samen met de betrokken partijen bepaald op welke sectoren de aanpak zich richt.

Aanpak Duurzame Organisatie

Binnen de gemeentelijke organisatie is vooral op het gebied van facilitaire onderwerpen aandacht voor duurzaamheid en energie. Het gaat daarbij om zaken als huisvesting, openbare verlichting en inkopen van de gemeente. Het opstellen van een brede visie waarbij verder gekeken wordt dan de facilitaire kant van de organisatie is erg belangrijk. Alle activiteiten moeten uiteindelijk bijdragen aan een klimaatneutraal Woerden in 2030. Dit oppakken is de voornaamste taak van de aanjager Duurzame Organisatie. Hierbij staat de vraag centraal hoe de interne organisatie kan bijdragen aan de ambitie van de gemeente.

Planning op hoofdlijnen “Duurzame organisatie”
Activiteiten
Opstellen van een “aanjaagplan” om te komen tot een klimaatneutrale organisatie per 2030.
Bijdragen van alle teams om in kaart te brengen wat het betekent om een klimaatneutrale gemeente te worden (bijvoorbeeld nieuwe uitgangspunten voor nieuwbouw opstellen).
Monitoring van de voortgang organiseren.
Het “aanjaagplan” in de organisatie borgen.

9. Wat is de planning?

Opstarten project

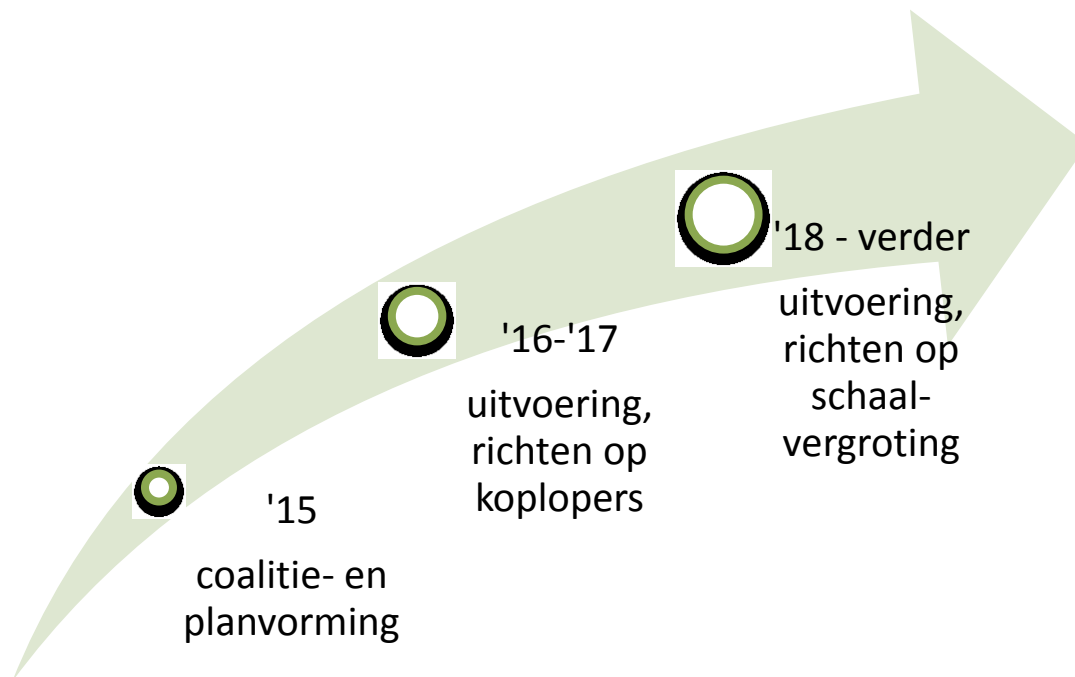
De tweede helft van 2015 staat in het teken van het gezamenlijk opstellen van de verschillende “aanjaagplannen”. Dit gebeurt gezamenlijk met inwoners, bedrijfsleven, belangenorganisaties en de gemeentelijke organisatie. Voor het speerpunt Duurzame Organisatie neemt de gemeente zelf de regie. Voor de andere twee speerpunten, Duurzame Buurten en Duurzame Bedrijven ligt de verantwoordelijkheid van uitvoering bij inwoners, bedrijven en organisaties zelf. De gemeente stelt de programmamanager en de aanjagers beschikbaar. Omdat de speerpunten onderhevig zijn aan de nodige dynamiek zullen de “aanjaagplannen” jaarlijks bijgestuurd en geactualiseerd worden.

Klimaatneutraal in 2030

Binnen de beschikbare capaciteit (0,8 fte) kan in Woerden een start worden gemaakt met dit project. Begin 2016 is inzichtelijk welke maatregelen op basis van de beschikbare capaciteit en middelen kunnen worden uitgevoerd en wat dit bijdraagt aan het verkleinen van de CO2-footprint van Woerden.

Monitoring moet laten zien of klimaatneutraal in 2030 een haalbaar doel is. De gemeente kan op basis van deze gegevens bepalen of deze ambitie haalbaar is of dat dit doel moet worden bijgesteld.

Samenwerking is het credo. In samenwerking stellen partijen per speerpunt “aanjaagplannen” op hoe te komen tot een klimaatneutrale gemeente. In hoofdlijnen ziet de planning er als volgt uit:

10. De financiële onderbouwing

De kosten om het project “Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden in 2030” van de grond te krijgen komen uit het duurzaamheidsbudget:

Budget 2014 € 15.000 voor opstellen van de CO2-footprint

Budget 2015 € 47.500 voor schrijven notitie en aansturing project in 2^e helft 2015

Budget 2016 € 62.000 voor aansturing project in 2016

Naast de bijdrage uit het duurzaamheidsbudget gaat het om inzet vanuit het uitvoeringsprogramma van de ODRU en reguliere gemeentelijke capaciteit. In totaal wordt er voor de aansturing van het project (programmamanager en aanjagers) 0,8 fte wordt ingezet. De investeringen in concrete maatregelen, zowel vanuit de gemeente als van andere partijen, zoals de Woerdense inwoners en bedrijven zijn hier nadrukkelijk niet in mee genomen. De financiering van deze maatregelen moet plaatsvinden in concrete projecten.

Bijlage: Sectoren (volgens SBI codering)

1. Gebouwde omgeving

1.1. Woningen

1.2. Commerciële dienstverlening

- 1.2.1. Advisering, onderzoek en ov. spec. dienstverlening, SBI M
- 1.2.2. Automotive, SBI G3
- 1.2.3. Detailhandel, SBI G2
- 1.2.4. Financiële instellingen, SBI K
- 1.2.5. Groothandel, SBI G1
- 1.2.6. Horeca, SBI I
- 1.2.7. Informatie en communicatie, SBI J
- 1.2.8. Verhuur van en handel in onroerend goed, SBI L
- 1.2.9. Verhuur van roerende goederen en ov. dienstverlening, SBI N
- 1.2.10. Vervoer en Opslag, SBI H

1.3. Publieke dienstverlening

- 1.3.1. Openbaar bestuur; overheidsdiensten en soc. verzekeringen, SBI O
- 1.3.2. Onderwijs, SBI P
- 1.3.3. Gezondheids- en welzijnszorg, SBI Q
- 1.3.4. Cultuur, SBI R1
- 1.3.5. Sport en recreatie, SBI R2
- 1.3.6. Overige dienstverlening incl. Religies en Belangenorg., SBI S

2. Verkeer en vervoer

- 2.1. Wegverkeer excl. Autosnelwegen
- 2.2. Railverkeer
- 2.3. Mobiele werktuigen
- 2.4. Binnen- en recreatievaart
- 2.5. Zeescheepvaart en visserij

3. Industrie en Energie

3.1. Industrie

- 3.1.1. Basismetalaalindustrie, SBI 24
- 3.1.2. Bouwmaterialenindustrie, SBI 23
- 3.1.3. Electrotechnische industrie, SBI 26, 27
- 3.1.4. Houtindustrie, SBI 16
- 3.1.5. Machine-industrie, SBI 28
- 3.1.6. Metaalproductenindustrie, SBI 25
- 3.1.7. Papierindustrie, SBI 17
- 3.1.8. Rubber- en kunststofindustrie, SBI 22
- 3.1.9. Textiel- en lederindustrie, SBI 13, 14, 15
- 3.1.10. Transportmiddelenindustrie, SBI 29, 30

Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden in 2030

- 3.1.11. Uitgeverijen en drukkerijen, SBI 18, 58
- 3.1.12. Vervaardiging van chemische producten, SBI 20
- 3.1.13. Voedings- en genotmiddelenindustrie, SBI 10, 11, 12
- 3.1.14. Voorbereiding tot recycling, SBI 383
- 3.1.15. Overige industriële bedrijven, SBI 21, 31, 32, 33
- 3.1.16. afnemers Gasunie

3.2. Energieproductie en Winning van Delfstoffen

- 3.2.1. Winning van Delfstoffen, SBI B
- 3.2.2. Productie en distr. electriciteit, aardgas, stoom en gekoelde lucht, SBI D
- 3.2.3. Afvalverwijdering

3.3. Bouwnijverheid

3.4. Huishoudelijk afval

- 3.4.1. gft
- 3.4.2. Oud papier en karton
- 3.4.3. verpakkingsglas
- 3.4.4. textiel
- 3.4.5. klein chemisch afval
- 3.4.6. metalen verpakkingen
- 3.4.7. drankenkartons
- 3.4.8. kunststof verpakkingsafval
- 3.4.9. wit- en bruingoed
- 3.4.10. grof tuinafval
- 3.4.11. afvalhout
- 3.4.12. vlakglas
- 3.4.13. overige metalen
- 3.4.14. overige kunststoffen
- 3.4.15. Overige afvalstoffen
- 3.4.16. huishoudelijk restafval
- 3.4.17. grof huishoudelijk restafval

3.5. Bedrijfsafval

4. Landbouw

RAADSINFORMATIEBRIEF

15R.00297

Van : college van burgemeester en wethouders

Datum : 12 mei 2015

Portefeuillehouder(s) : wethouder de Weger

Portefeuille(s) : Milieu en Duurzaamheid

Contactpersoon : F. Kers

Tel.nr. : 8429

E-mailadres : kers.f@woerden.nl

Gemeente Woerden

15R.00297

Onderwerp:

Inzet duurzaamheidsbudget 2014 en 2015

Kennisnemen van:

De inzet van het duurzaamheidsbudget 2014 en 2015

Inleiding:

In deze raadsinformatiebrief wordt de raad geïnformeerd over de inzet van het duurzaamheidsbudget 2014 en 2015.

Kernboodschap:

In de afgelopen jaren is hard gewerkt aan het uitvoering geven van de ambitie van de gemeente Woerden op het gebied van duurzaamheid. Met het duurzaamheidsbudget worden duurzame initiatieven ondersteund.

Vervolg:

De Raad heeft voor 2014 een budget van € 100.000,- beschikbaar gesteld om duurzaamheid te stimuleren. Voor 2015 is dit budget verhoogd naar € 200.000,-. Bij de besteding van dit budget is het uitgangspunt dat duurzaamheid bedrijfseconomisch moet renderen; een initiatief bekijft slechts als het zonder subsidie kan bestaan. In bepaalde gevallen kan vanuit het duurzaamheidsbudget ondersteuning worden gegeven aan projecten "die net dat extra zetje nodig hebben" om van de grond te komen. Onderstaand wordt een overzicht gegeven over de inzet van het duurzaamheidsbudget in 2014 en 2015.

Project klimaatneutrale gemeente

De gemeenteraad van Woerden heeft op 30 oktober 2014 de motie "duurzaam met een doel" aangenomen waarin een stevige ambitie is verwoord om in 2030 een klimaatneutrale gemeente te zijn.

In de notitie "Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden in 2030" is uitgewerkt waar Woerden nu staat (document 15.009099). Aan de hand van de drie speerpunten "duurzame buurten, duurzame bedrijven en de eigen duurzame organisatie" is uitgewerkt wat de aanpak is voor de komende tijd.

De kosten om dit project op te starten komen deels uit het duurzaamheidsbudget (voor 2014, 2015 en 2016 resp. € 15.000, € 51.500 en € 68.000), deels uit het uitvoeringsprogramma van ODRU en deels uit de reguliere gemeentelijke capaciteit. Deze kosten hebben alleen betrekking op de aansturing van het project. De investeringen in concrete maatregelen zowel vanuit de gemeente als van andere partijen, zoals de Woerdense inwoners en bedrijven, zijn hier uitdrukkelijk niet in mee genomen.

Stimuleren duurzame mobiliteit

Eén van de doelstellingen vanuit de gemeente Woerden is drempels weg te nemen voor elektrisch rijden.

Gedurende drie jaar (2014-2016) worden jaarlijks vijf oplaadpunten in de openbare ruimte geplaatst.

De jaarlijkse kosten van € 30.000 voor interne kosten, bebording en het plaatsen van deze vijf

oplaadpunten komen vanuit het duurzaamheidsbudget 2014, 2015 en 2016. Inmiddels zijn er 10 oplaadpunten geplaatst binnen de gemeente Woerden. Meer informatie is te vinden in het Actieprogramma Duurzaamheid 2015-2016, hoofdstuk 6.6 Duurzame Mobiliteit (document 15.009098).

Biobased Economy

Het doel van Biobased Economy is de gesloten keten: wat voor het ene bedrijf een reststof of afvalstof is, is voor een ander bedrijf een grondstof. Vanuit het Duurzaamheidsbudget 2014 is € 4.250 ingezet voor een workshop over biomassateelt op braakliggende terreinen. Op dit moment loopt er een verkenningsfase naar de mogelijkheden rond Biobased Economy. In het geval hier een concreet initiatief uit voortkomt wordt rekening gehouden met de inzet van € 10.000 vanuit het budget 2015.

Circulair inkopen

Woerden heeft zich hiervoor aangesloten bij het traject Circulair Inkopen Utrecht van de EBU en gemeenten Utrecht, Amersfoort en provincie Utrecht. Vanuit het Duurzaamheidsbudget 2014 is € 1.000 ingezet voor een eerste fase om circulair inkopen vorm te geven waarbij het gunningstraject circulair inkopen is opgesteld. Daarna is vanuit het budget 2015 een bedrag van € 15.000 beschikbaar gesteld voor het vervolg: in 2015 worden minimaal twee circulaire inkooptrajecten afgerond. Op dit moment zijn nog geen concrete inkooptrajecten te benoemen.

Energieteams

In dit deelproject van "Woerden Werkt" bezoeken energieteams huishoudens om adviezen te geven over mogelijkheden tot energiebesparing. Daarnaast worden eenvoudige aanpassingen aangebracht zoals isolatiemateriaal, waterbesparende kranen en spaarlampen. Voor communicatiemiddelen en expertinzet is vanuit het Duurzaamheidsbudget 2014 € 10.000 beschikbaar gesteld.

Stimuleren duurzame aanpassingen in oudere woningen

De gemeente Woerden neemt deel aan "Nul-op-de-meter-renovaties" waarbij minimaal twee woningen in Woerden worden aangepast naar een energieneutrale woning. De bijdrage vanuit de gemeente bedraagt € 35.000 en wordt ingezet vanuit het Duurzaamheidsbudget 2015. Doelstelling is het aanjagen van dit concept zodat na de pilot dergelijke renovaties gefinancierd kunnen worden met de maandelijkse inleg van de energierekening.

Proeftuin Energietransitie

In 2015 wordt rekening gehouden met een bedrag van € 10.000 voor een proeftuin energietransitie. Te denken valt aan het onderzoeken van de haalbaarheid van de inzet van mestvergisting of andere nieuwe energiebronnen.

Energiebeheer

Vanuit het doel om meer grip te krijgen op energielasten is uit het Duurzaamheidsbudget 2015 € 20.000 ingezet voor de aanschaf van een pakket voor energiemanagement gemeentelijke gebouwen. Met dit softwarepakket worden energienota's gecontroleerd en wordt het energieverbruik gemonitord. Een voorzichtige inschatting laat een jaarlijkse besparing van 5% voor elektra zien. Gemiddeld wordt € 460.966,- per jaar betaald voor alle aansluitingen binnen de gemeente. Uitgaande van een besparing van 5% zou dit een jaarlijks voordeel opleveren van € 23.050,-. Een inschatting voor de jaarlijkse besparing voor gas kan op dit moment nog niet worden gegeven.

Klimaatstraatfeest

De landelijke energie-bespaarwedstrijd HIER Klimaatstraatfeest draagt bij aan het streven om inwoners bewust te maken van energiebesparing. De gemeente Woerden heeft zich als Gouden Ster-partner voor deze wedstrijd aangemeld. De kosten voor het seizoen 2014/2015 bedragen € 5.000 en komen uit het Duurzaamheidsbudget. Deze wedstrijd heeft plaatsgevonden in het stookseizoen januari t/m maart. In totaal hebben er zeven Woerdense straten aan deze competitie meegedaan. De best scorende straat uit Woerden is de Berlingakade die een 22ste plaats heeft behaald op de landelijke ranglijst. Vanuit het budget 2015 wordt wederom € 5.000 beschikbaar gesteld voor deelname aan de competitie in het seizoen 2015/2016.

Duurzame stedenband met Steinhagen

Op 25 november 2014 heeft de raad een motie aangenomen over de versteviging van de stedenband met Steinhagen en daarin het onderwerp duurzaamheid/klimaatneutrale gemeente mee te nemen. 50% van de kosten, zijnde € 1.750,-, zijn hiervoor beschikbaar gesteld vanuit het Duurzaamheidsbudget 2015 (de andere helft komt uit algemene reserve).

Dag van de duurzaamheid

Vanuit het Duurzaamheidsbudget 2014 is € 300 ingezet voor de Dag van de Duurzaamheid waarbij een Woerdens initiatief onder de aandacht wordt gebracht. Vanuit het thema Sociale Duurzaamheid is op 10-10-2014 de fruitpluktuin Cornelis Troostlaan bezocht door de wethouder duurzaamheid. Ook in 2015 staat een activiteit op het programma en hiervoor wordt vanuit het budget 2015 € 300,- beschikbaar gesteld.

Klimaatverbond

Woerden is lid van het Klimaatverbond. De jaarlijkse contributie van € 700,- is bekostigd vanuit het Duurzaamheidsbudget 2014 en 2015.

Onderstaand een overzicht van de inzet duurzaamheidsbudget 2014 en 2015:
(stand per 4.5.2015)

Project/activiteit	Budget 2014: € 100.000	Budget 2015: € 200.000
Project klimaatneutrale gemeente	€ 15.000	€ 51.500
Stimuleren duurzame mobiliteit	€ 30.000	€ 30.000
Biobased Economy	€ 4.250	€ 10.000
Circulair Inkopen	€ 1.000	€ 15.000
Energieteams	€ 10.000	
Nul-op-de-meter-renovaties		€ 35.000
Proeftuin Energietransitie		€ 10.000
Energiebeheer		€ 20.000
Klimaatstraatfeest	€ 5.000	€ 5.000
Duurzame stedenband Steinhagen		€ 1.750
Dag van de Duurzaamheid 10-10	€ 300	€ 300
Contributie Klimaatverbond	€ 700	€ 700
<i>Totaal</i>	€ 66.250	€ 180.000

Bijlagen:

n.v.t.

De secretaris

drs. M.H.J. van Kruisbergen

De burgemeester

V.J.H. Molkenboer

Agendapunt:

Onderwerp: Duurzaamheid gemeente Woerden

De raad van de gemeente Woerden;

gelezen het voorstel d.d. 12 mei 2015 van:
- burgemeester en wethouders

gelet op de motie "Duurzaamheid met een doel" van 30 oktober 2014;

b e s l u i t:

1. kennis te nemen van het Actieprogramma Duurzaamheid 2015-2016;
2. in te stemmen met de aanpak zoals omschreven in de notitie "Samen op weg naar een klimaatneutraal Woerden in 2030";
3. de inzet van de duurzaamheidslening te continueren;
4. kennis te nemen van de inhoud van de RIB over de inzet van het duurzaamheidsbudget 2014 en 2015.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Woerden in zijn
openbare vergadering, gehouden op 25 juni 2015
De griffier De voorzitter

E.M. Geldorp

V.J.H. Molkenboer
